Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 272 (14383) | 1976 оной ноябриин 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Н. Е. МЕДВЕДЕВТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕРЭЙ ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын хүдөө ажахын үйлэдбэрине ба ой модоной ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй ой модоной ажахын министр нүхэр **Медведев Назар Ермиловичтэ Буряадай АССР-эй габьята инженерэй** хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной ноябриин 18.

Республикымнай ажалай үдэр

...АГААН ЭДЕЭ—ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

...хэр малай байжа эдеэлхэ хаhа — үбэлжэлгын ...э hү ехээр hаахын түлөө республика дотороо ...иалис мүрысөө үүсхэhэн манай Фофановско ...рмын коллектив эрхим амжалта туйлаа.

...Байгша ондо фермын hаалишад бүхыдөө 7500 ...нтнер hү hааха, 6380 центнер hү гүрэндэ тушааха ...рбтэй байгаа. Ноябриин 12-ой мэдээгээр эндэ... ...хамта 7.520 центнер hү hаагаад, тэрэнэйнгээ ... центнерыень бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа ...э гү, али жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо холо ...оо дүүргэбэ.

...Үбэлжэлгэдэ орохын урда тээ фермын hаалишад, ...шад өөhэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, ...эй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 220 центнерhээ ...бэшэ hү hааха зорилго урдаа табяа hэн. Энэ ...лгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула коллективнай эршэмтэйгээр оролдожо байна.

А. ИЗЮРЬЕВ.
фермые даагша.

Кабанскын аймагай «Шергинский» совхоз.

УЛААН-ҮДЫН хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив энэ жэлэй юhэ hарын хугасаа соо продукци худалдаха даабаряа 42 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэhэн байгаа.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада шухала хэрэгтэй хүүргэнүүдэй хэрэгсэлнүүдые заводой коллектив болзорhоонь урид бүтээжэ эльгээдэг байха юм.

Ажалай амжалта илалта шэрээлсэжэ байдаг хүнүүд эндэ олон. Табадахи разряда слесарь-инструментальщик, коммунис ажалай ударник Сергей Михайлович Иванов «Юhэдэхи табан жэлэй ударник» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаа hэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү слесарь Сергей Михайлович Иванов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ЭХЭ ЖЭЛЭЙ ...асада бэлдэнэ

...дын аймагта сабшалан, ...лангай үрэжэл hаижа... ...а хоер hара октябриин ...аа соносхогдоо. Мүнэө ...тай ажалшад хамта дээ... 16.000 тонно наг шэбхэ ... гаргаба. Энээнэйнь ...00-гаад тонноhь таряа... дээрэ зөөгдэhэн байна. ...ан зуугаад тонно нюта... үтэгжүүлгэ сабшалан ... шэрэгдээ.

...нинэй, Доржи Банзаро... XX партсъездын нэрэм... «Мир» колхозуудай, ...ой болон Торнин сов... ...дай механизаторнууд ... луговодууд сабшалан ... таряалангай үрэжэл ...аруулха талаар эдэбхи ...тэйгээр ажаллана.

...агай колхоз, совхо... ...й ажалшад ерэхэ жэлэй ...ада бэлдэжэ, үрэhэ хү ... хаана. Мүнөө үедэ ...30 центнер орооhон хүрэнгэдэ бэлдэгдээ. ...эйнь 68.800 центне... сэбэрлэгдэhэн байха

Д.Д. ГАРМАЕВ.

...РЯАДАЙ, ЯХАДАЙ АССР-эй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН ...АЛШАДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ 1976 ОНОЙ ...ВАРЬ—ОКТЯБРЬ hАРАНУУДАЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)		
	Буряадай АССР	Яхадай АССР	Шэтын область
Промышленность			
...дукци худалдалга	99,[illegible]	100,8	100,2
...лай бүтээсэ	99,2	99,3	99,97
...мышленна предприяти...дай тоо бүхыдөө	177	129	208
...э тоодо продукци худал... даабаряа дүүргээгүй ...дприятинуудай тоо	50	27	53
...дукци худалдаха дааба... дүүргээгүй бүхы пред...ятинуудай тоо (процен...)	28	21	25
Хүдөө ажахы			
... ажалай гол продукт...дые бэлэдхэлгэ (гүрэн... худалдаhан продукциин ...жээн):			
Мяхан	56	63	79
hүн	84	96	87
Үндэгэн	87	95	94
Нооhон	96	—	97
...р таряалангай гол про...нуудые бэлэдхэлгэ (ху...дан абалга бүхыдөө жэ... түсэб)			
Орооhон	49	—	45
Хартаабха	92	102	46
Огородой эдеэн	64	110	67
Капитальна барилга			
...нэй түсэбэй капитальна ...олго бүхыдөө	90	99	87
... тоодо барилга-хабса...ын хүдэлмэри	80	96	87
Барилгануудта үгтэhэн капитальна hомололго			
...лиинуудай барилгада	78	126	86
...эдэй эмхи зургаанай ба...ада	66	97	63
...ница ба поликлиникэ...эй барилгада	110	92	88
...айра ашаглалгада оруу... (байрын талмай бү...)	40	34	41
...ндын хүсөөр бүтээhэн ...дна хүдэлмэриин хэм...	97	103	91
...алшадай хэрэглэмжэ хангалга			
...лэмжэ хангалгын ...мэри бүхыдөө	98	102	99,2
Худалдаа наймаан			
...й ба кооперативна ху... наймаанай эд бараа... ...зничио эрьесэ (нэмэл... бариглгаар)	101	99,9	99,0

...ЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ.

ГУРБАН hАРААР УРИД

Манай Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын механическа заводой коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Трактор, машинануудые заhабарилха, тракторнуудай тэргэ, хүнгэн машинануудай кузов хэхэ hара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Хүдэлмэришэднай туйлаhан амжалтаяа арьбадхаха, арга боломжонуудаа улам hайнаар хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Коллективнай юhэ hарын даабариhаа гадуур 6 автомашина, 21 трактор заhабарилжа, 549 тэргэ, хүнгэн автомашинын 331 кузов бүтээhэн байна. Продукци худалдаха даабари 720 мянган түхэригөөр үлүүлэгдээ бэлэй. Октябрь hара соо бүри шангаар хүдэлжэ, продукци гаргаха, худалдаха даабаряа амжалтатайгаар дүүргээбди. Заводоймнай хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 700 мянган түхэригэй продукци худалдаха гэhэн уялгаяа гурбан hараар урид дүүргээ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө hайнаар хүдэлжэ, ехэ продукци гаргаха гэhэн уряа доро хүдэлмэришэднай трактор, машинануудые заhабарилна, тэргэ, хүнгэн машинануудай кузов бүтээнэ. Олонхи хүдэлмэришэд үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ.

А. ТЮТРИН,
Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын механическа заводой партийна организацийн секретарь.
Загарайн аймаг.

РСФСР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛ: РОССИН ЕХЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

Зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи, хоёрдохи асуудалнуудаар РСФСР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэб тухай, РСФСР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай асуудалнуудаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **Н. И. Масленников** сессиин ноябриин 18-най үглөөнэй заседани дээрэ элидхэл хэhэн байна. Тэрээн доторнь ингэжэ хэлэгдэнэ:

Энэ сессиин үзэмжэдэ табигдаhан табан жэлэй түсэбэй проект 1976—1980 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын гол шэглэлнүүдтэй, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай (октябриин 1976 он) Пленум дээрэ hайшаагдаhан ба СССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси дээрэ баталагдаhан оронаймнай арадай ажахын түсэбтэй гүйсэд тааруугаар зохёогдоhон байна гээд элидхэлшэ хэлээ.

Ашаг үрэ дээшэлүүлгын, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгын, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын, арадай ажахын хамаг hалбаринуудта хүдэлмэриин шанарые бүхы хэмжээгээр hайжаруулгын үндэhэ hуури дээрэ Россин Федерациин экономикые тааруу зохидоор, тэнсүүритэйгээр хүгжөөлгэ түсэбөөр хараалагдана. Табан жэлэй туршада национальна доход 32,8 процентээр ургаха байна.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 36 процентээр дээшэлхэ, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ («А» бүлэг) — 38 процентээр. Хүдөө ажахын валова продукци үйлэдбэрилгэ жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 16 процентээр дээшэлжэ, сэбэр ургалтань 8,7 миллиард түхэриг болохо — үнгэрhэн табан жэлэйхиhээ 2 шахуу дахин ехэ.

Хэрэглэмжын фондын ургалта бүри хурдан дабшасатай байхаар хараалагдана. Национальна доходто тэрэнэй хуби 1975 оной 72,8 процентhээ 1980 ондо 84,3 процент хүрэтэр дээшэлхэ. Хүн бүхэнэй бодото олзо доход 23 процентээр ехэ болохо. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин хүлhэн 18 процентээр ургажа, 178 түхэриг болохо. Ниитын ажахыhаа колхозниуудай абаха олзо доход 25,3 процентээр ургаха.

Хүн зоной байдал hуудал hайжаруулгада ниитын хэрэглэмжын фонднууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Эдэ фонднуудhаа хүн зондо үгтэхэ түлөөhэн, тэдхэмжэнүүд 1980 ондо 1,3 дахинаар ехэ болохо.

Шэнэ табан жэлдэ байрын гэрнүүдые барилгын хэмжээн ехээр үргэдхэгдэхэ. РСФСР-эй газар дээрэ байрын 311 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдахаар хараалагдана, тиигэжэ 32 миллион хүнэй байра байдал hайжаруулагдаха байна. Кооперативна аргаар байрын гэрнүүдые барилгын хэмжээн гурбанай нэгэ хуряар үргэдхэгдэхэ.

Оршон тойронхи байгаали хамгаалха ба байгаалиин баялигуудые ашагтай hайнаар хэрэглэхэ талаар урдынхиhаа hуралгүй ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Эдэ хүдэлмэринүүдые бэелүүлгэдэ 7 миллиардhаа дээшэ түхэриг мүнгэн hомологдоно гэхэ гү, али юhэдэхи табан жэлэйхиhээ 3 миллиард түхэригөөр ехэ байха.

Республикын экономикын гол hалбари болохо промышленность шууд түргөөр хүгжөөгдэхэ гээд элидхэлшэ саашань хэлэбэ. Түлишын энергетическэ баазэ улам саашаа хүгжөөгдэхэ. 1980 ондо электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 852 тухай миллиард киловатт-часта хүргэгдэжэ, 1975 онойхиhоо гурбанай нэгэ хубяар ехэ болохо. 1980 ондо 554 миллион тонно нефть, 251 миллиард кубометр газ (ургалтань табан жэл соо 2,2 дахин) абтахаар хараалагдана. Нүүрhэ малталга 436,5 миллион тоннодо хүргэгдэхэ.

Табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ 62 миллион тонно шэрэм, 94 миллион тонно булад хайлуулагдаха, хара металлан 74 миллион тонно прокат ба 11 миллион тонно булад сорго гаргагдаха.

Табан жэлэй туршада химическэ ба нефтехимическэ промышленностиин продукци 1,6 дахинаар ехэ болохо.

Республикын машина бүтээгшэд продукци үйлэдбэрилгээ 1,[illegible] дахинаар ехэдхэхэ.

Ажалшадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлхэ.

Арбадахи табан жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтые тогтууритай hайн болгохо, город болон хүдөө нютагуудай ажалшадай материальна ба культурна ажабайдалай эрхэ байдалые хоорондонь дүтэрхы болгохо хэрэгтэ зорюулагдаhан партиин удаан болзорой аграрна политикые бодото дээрэнь бэелүүлгэ хараалагдана. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, оньhожоруулгын, мелиораци ба химизациин үндэhэ hуури дээрэ хүдөө ажахын материально-техническэ баазые бэхижүүлгэ, мүнөө үеын эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлгэ республикын хүдөө ажахын хүгжэлтын гол хараа шэглэл болоно.

РСФСР-эй хүдөө ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөлгын капитальна хүдэлмэридэ 75 миллиард түхэриг hомологдоно. Энэ мүнгэнэй хэмжээн юhэдэхи табан жэлэйхиhээ 30 процентээр ехэ. 1971—1975 онуудта республикымнай хүдөө ажахы 132 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ абаhан hаа, арбадахи табан жэлдэ 220 миллион тонно абаха.

Колхоз болон совхозуудта хэдэн зуу мянган трактор, ашаанай автомашина, комбайнууд хамта дээрээ 20 миллиард түхэригэй элдэб машина, түхеэрэлгэнүүд үгтэхэ.

Арбадахи табан жэлдэ Россин хүдөө ажахын гол зорилго юуб гэхэдэ, орооhо таряанай ургасые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлгэ болоно. 1980 ондо орооhо таряанай суглуулга бүхыдөө 134 миллион тоннодо хүргэгдэжэ, үнгэрhэн табан жэлэй барилгануудые жэл бүхэнэй дунда зэргын хэмжээнhээ 30 процентээр дээгүүр байха. Сахарай свеклын, наран сэсэгэй, леной, хартаабхын, овощой, газар таряалангай бусад ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлэгдэхэ.

Мелиоративна хүдэлмэридэ 17 миллиард түхэриг hомологдоно. Эды шэнээн хэмжээнэй мүнгэн наймадахи ба юhэдэхи табан жэлнүүдэй үедэ мелиорацида гаргашалагдаhан гээшэ.

Мал ажалые хүгжөөхэ талаар тон ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ болонобди. Тэжээлэй бааза бэхижүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Шэнэ табан жэлдэ тус hалбарине хүгжөөхэ комплексно түсэб зохёогдонхой. Тус түсэб соо тэжээл бэлэдхэлгээр, капитальна барилгаар, машина болон түхеэрэлгэнүүдые үгэлгөөр, энэ зорилгые бэелүүлхын тула баригдажа байhан объектнүүдые ашаглалгада оруулхаар даабаринууд тодорхойлогдонхой.

Ажахы хоорондын хамжаанай ба агропромышленна нэгэдэлэй үндэhэ hуури дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болгохо ба томодхолгын үргэн программа бодото дээрэнь бэелүүлгэ хүдөө ажахые ашаг үрэ ехэтэй болголгын ба саашадань хүгжөөлгын тон шухала арга нүхэсэл мүн.

РСФСР-эй хара хүрьhэгүй зоонын хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар асари ехэ программые бэелүүлгэ арбадахи ба мүн удаадахи табан жэлнүүдэй арадай ажахын тон шухала зорилго байха. Арбадахи табан жэлдэ тус зоонын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 35 миллиард түхэриг гаргашалагдаха юм. Энэ мүнгэн түрүүшын хоёр табан жэлэйхиие суглтань абаhанhаа ехэ болоно.

Капитальна барилга тушаа хэлэхэ зуураа, арадай ажахын бүхы hалбаринуудые хүгжөөхэ, байрын гэрнүүдые, социальна ба соёл культурын барилгануудые бариха талаар шэнэ табан жэлдэ Россин Федерацида туйлай ехэ программа бэелүүлхэ хэрэгтэй байhан тухай элидхэлшэ онсо тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXV съездын табиhан зорилгонуудые бэелүүлэн, капитальна hомололгын мүнгэ зөөри нэн түрүүн эрдэм техникын дэбжэлтэ ба ашаглагдажа байhан предприятинуудые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри хангаха үүргэтэй барилгануудта зорюулагдаха байна.

Россин Федерацида үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хэрэгтэй газарнуудтань тааруу зохидоор хүгжөөлгэ арбадахи табан жэлдэ байгаалиин, ажалай ба бусад нөөсэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ, хүн зоной байдал hуудал улам hайжаруулха арга нүхэсэл олгохо юм.

1977 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ тус түсэб арбадахи табан жэлэй түсэбэй таhаршагүй нэгэ хубинь болоно гэжэ тэмдэглэбэ. 1977 ондо, Агуу Октябриин жаран жэлэй ойн гүйсэхэ жэлдэ республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэ хангагдаха байна.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ Н. Н. Масленников ингэжэ хэлэбэ:

КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд хамаг түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлээ.

Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро Россин Федерациин ажалшад аха дүү республикануудай эбтэй эетэй бүлэ соо шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, манай орондо коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые нэрэтэй түрэтэйгөөр оруулхаар зоригжонхой.

Республикын финансын министр депутат **А. А. Бобровников** РСФСР-эй 1977 оной гүрэнэй бюджет тухай, 1975 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл хэбэ.

Олзо оршын, гаргашын талаар 59863,3 миллион түхэригэй хэмжээтэй РСФСР-эй 1977 оной гүрэнэй бюджедэй проектые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет сессиин үзэмжэдэ, баталалгада табина гэжэ тэрэ мэдээсээ.

Бюджедэй проект республикын арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ түсэбэй дүнгүүдhээ уламжалан зохёогдоhон дээрэhээ экономико ба соёл культура саашадань хүгжөөхэ, совет арадай байдал hайжаруулха талаар асари ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ арга олгохо байна гээд А. А. Бобровников хэлэбэ.

РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй олзо оршонууд 1977 ондо ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажахы бүхэнэй арга нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр элирүүлхэ, алмалта арьбалалта хэхэ дүнгүүдые хараада абажа, тодорхойлогдоhон байна. Гүрэнэй предприятинуудhаа, эмхинүүдhээ ородог олзо 52366,2 миллион түхэригтэ гэхэ гү, али республикын бюджедэй бүхы олзо оршын 87,5 процентнь болохоор хараалагданхай.

РСФСР-эй арадай ажахын бүхы hалбаринуудай ашаг олзо 22444,9 миллион түхэриг болохоор гэхэ гү, али 1976 ондо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhанhаа 10,8 процент ехэдхэгдэхээр тодорхойлогдоо.

Проектээр хараалагдаhан ашаг олзынгоо 37-hоо дээшэ процентые гүрэнэй предприятинууд, эмхинүүд үйлэдбэрине үргэдхэлгэдэ, өөhэдынгөө эрьесын хэрэгсэлнүүдые ехэдхэлгэдэ, экономическа урмашуулгын жаса ба түсэбөөр хараалагдаhан бусад гаргашануудые бии болголгодо hомолхо байна.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюуртэ).

СОВЕТ-НЕПАЛ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Непалай король Бирендра Бир Бихрам Шах Девагай хоорондын хөөрэлдөөнүүд ноябриин 18-да Кремль дотор үргэлжэлүүлэгдээ.

Политическэ, экономическа, соёлой ба бусад асуудалнуудаар совет непалай харилсаа холбооё саашадань хүгжөөхэ арга замуудые тодорхойлhон байна.

Тэрэшэлэн хоёр талые hонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудаар, тэрэ тоодо шахардуу байдал hуларуулгые Азиин районуудта дэлгэрүүлхэ, дэлхэй дээрэхи политическэ оршон байдалые саашадань заhаруулха асуудалнуудаар hанал бодолнуудаа зүбшэн мэдэлсэлгэ дүүрээ.

Совет талаhаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, бусад тушаалтад; Непалай талаhаа — гадаадын хэрэгүүдэй министр, профессор Кришна Радж Арьял болон бусад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаба.

Хэблэлдэ тунхаглагдаха совет-непал хамтын коммюникее хоёр тала hайшаагаа.

Хөөрэлдөөнүүд хани ёhоной оршон байдалда үнгэрэбэ.

(ТАСС).

МОК-ын ПРЕЗИДЕНТ ЕРЭБЭ

1980 оной Олимпиадын комитедэй уряалаар Олимпиин уласхоорондын комитедэй президент лорд Майкл Килланин ноябриин 17-до Москва ерэбэ. Эндэ эмхидхэлэй комитедэй түлөөлэгшэдтэй, спортивна эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха, Москвада Олимпиин наадануудые үнгэргэхэ бэлэдхэлтэй танилсаха байна. МОК-ын президент спортын барилгануудые хараха, бусад барилганuудта хүрэхэ.

Килланиние СССР-эй Олимпиин комитедэй хүтэлбэрилэгшэд, 1980 оной Олимпиада эмхидхэхэ комитедэй түлөөлэгшэд Шереметьевэй аэропортдо угтаа.

* * *

1980 оной Олимпиадын эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Т. Новиков МОК-ын президенттэй ноябриин 18-да хөөрэлдөө.

(ТАСС).

Партийна хүдэлмэрилэгшэдэй hуралсал

Хүтэлбэрилхы партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ВПШ-гай институтда ээлжээтэ hуралсал эхилбэ.

Институдай hурагшад үзэл сурталай хүдэлмэриин асуудалнуудые даадаг союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, КПСС-эй крайкомуудай, обкомуудай ба хэдэ хэдэн горкомуудай секретарьнууд марксистско-ленинскэ теориин ба коммунис байгуулалтын бодото хэрэгэй шухала асуудалнуудые КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй холбон hарын турша соо шудалха юм.

Институтдахи hуралсалые КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин нээгээ.

УРАН БҮТЭЭЛЭЙ ОРЬЁЛ ТЭЭШЭ

РСФСР-эй УРАН ЗУРААШАДАЙ IV СЪЕЗДЬЭЭ

Россин уран зурагай искусствын мастернууд өөhэдынгөө зохёол бүтээлнүүдые коммунизм байгуулжа байгаа совет арадай хэрэгүүд болон туйлалтануудтай жэшэн шалгана. Уран зурааша ба мүнөөнэй үе саг Москвада боложо байгаа РСФСР-эй уран зураашадай IV съездын делегадуудай хэлэhэн үгэнүүдэйнь гол удха, шэглэл болоно. Арбадахи табан жэл гээшэ хүн бүхэнэй, тэрэ тоодо уран зураашын хаба шадалаа, уран бэлигээ сүм зорюулха эрилтэ табидаг, бүхы совет хүнүүдэй ажалай, харюусалгатай саг болоно гэжэ эдэнэр тэмдэглэбэ.

Уран зурааша ажабайдалhаа гадуур байха ёhогүй. Харин үе сагай амисхаалые мэдэрхын тула тэрээнтэй хамта дабшаха, үе сагай табиhан асуудалнуудта харюу үгэхэ, бэлиг шадабариин шэнэ онол онинонуудые бэдэрхэ ёhотой байна. Тиигээд лэ байбал, искусство гээшэ хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр байха, харагшадай hайшаалда хүртэхэ, тэрэниие сүртал бодолой талаар, hайн hайхан юумэндэ дуратай байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха.

Эдээн тухайда О. С. Кирюхин (Москва), В. М. Ходов (Палех), В. Н. Корбаков (Вологда), Е. И. Гудин (Свердловск), М. О. Царикаев (Хойто-Осетиин АССР) болон бусад хэлэбэ.

В. М. Сидоровэй (Москва), А. С. Бакулевскиин (Мариин АССР) болон бусадай хэлэhэн үгэнүүд совет уран зурагай искусствын сэрэдүйн найдабари — залуу уран зураашад тухай анхаралаа нэбтэрэнхэй байба. Эдэнэр hүүлэй выставкэнүүдтэ шэнэ зураашадай олоороо хабаадаhые сэдьхэлээ ханан гяар тэмдэглээ. Шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ, уран бэлигээ улам нарижуулан hайжаруулха ябадалай залуушуулда шухала байhан тухайда хэлээ.

Г. М. Коржев түгэсхэлдөө ингэжэ хэлэбэ:

— Саашадаа ехэ юумэ хэхэ ёhотой болонобди. Агуу ехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо, Ленинскэ комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ехэ выставкэнүүд, зональна харалганууд, мүн «Советская Россия» гэжэ зурагаадхи выставкэ нээгдэхэ байна.

Совет Россин искусство уран hайхан зохёол бүтээлнүүдэй хяра орой тээшэ абаашаха замаар ойрын жэлнүүдтэ шэнэ алхам хэхэ гээд этигэжэ байhанаа элидхэлшэ элирхэйлбэ.

Съездын делегадууд ноябриин 18-да РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной хүтэлбэрихы органуудые, СССР-эй уран зураашадай V съездэ хабаадаха делегадуудые hунгажа захалаа.

(ТАСС).

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри дүүргэхын түлөө

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

Үдэр үдэрэйнгөө ажал хэрэгые эрхилһээр байтарнай үбэлэй саг хүрэжэ ерэбэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи шухала хүдэлмэринүүдэй нэгэн болохо малай үбэлжэлгын харюусалга ехэтэй хаһа захалба гээшэ. Гуша гаран мянган хонидые, 2.100 шахуу үхэр, 760 гаран адуу, 900 гаран гахайе бүрин бүтэнөөр, ашаг шэмынь арьбадхан ондо оруулха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ.

Гэбэшье малай үбэлжэлгын сагые түрүүшынхеэ угтажа байһан бэшэ тула тиимэ ехээр тухашарагдахагүй байха. Энэ шухала кампанида ажахымнай бүхы дээрээ, малшадай коллектив бүхэн эртэнһээ яһала бэлэдхэл хэжэ байһан зэргэтэй. Үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууһа малые тэжээхэ үбһэн, силос, сенаж гэхэшэлэн нилээд горитой бэлэдхэгдэнхэй. Энэ жэлдэ 60 мянган центнер үбһэ хуряанхайбди. Һолоомон элбэг. Нёдондонойхиһоо 13 мянган центнерээр ехэ ороохо сохижо абанхайбди.

Энээгээр бодоходо, малай тэжээл тушаа һанаагаа тиимэ ехээр зоболтогүй. Зүгөөр тэрэнээ малай байрануудта таһалдуулангүй зөөжэ байха, шэмэ шүүһэтэй болгон һайнаар буйлуулха, тэжээлэй рацион зүбөөр баримталха гээшэ тон шухала хэрэг болоно. Тиихэтээ хамта али бүхы тэжээлээ угаа гамтайгаар гаргашалха, арьбалха зорилгын табигдажа байһаниинь элитэ ааб даа.

Мал ажалдахи энэ харюусалгатай хаһые эмхи гуримтайгаар, үрэ дүн һайнтайгаар үнгэргэхын тула совхозой дирекци, партком, профсоюзай рабочком болон ВЛКСМ-эй комитет хамтын хэмжээ ябуулгануудые уридшалан хараалһан байна. Малай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда ниитэ политическэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха, культурна болон ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжые хангаха асуудалнууд тэдээн соо гүйсэд оруулагданхай юм. Тиихэ зуураа, хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтын болзор, тэрэнэй түлөө харюусаха нюурнууд бүгэдэ тодорхойлогдонхой гээшэ.

Малай үбэлжэлгын үедэ ябуулагдаха ниитэ политическэ хүдэлмэриие, малшадай культурно-ажаһуудалай үдэр бүриин хэрэглэмжэ хангалгые һайнаар эмхидхээгүйдэ аргагүй. Энээнһээ олон юумэнүүд, ажал хэрэгэй саашанхи байдал, үрэ дүн ехээр дулдыдаха байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ асуудал ха юм даа. Ушар иимэһээ бидэ энэ хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ гол анхаралаа хандуулдаг гээшэбди.

Гадна малай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда социалис мүрысөөн тусгаар эмхидхэгдэдэг байна. Даажа абаһан малаа һайнаар, гарзада оруулангүй харууһалха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, абаһан түл түрэсээ түргөөр түлжүүлхэ гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд үбэлжэлгын хаһада өөрын онсо шэнжэтэй, тусгаар харюусалгатай байдаг. Тиимэ тула социалис мүрысөөнэй гурим тэрээндэ тааруулагдаһан байха ёһотой. Тэрэл эрилтын ёһоор үбэлжэлгын сагта малшадай дунда дэлгэрхэ мүрысөөнэй гуримые, тэрээндэ шалгарагшадые материальна болон моральна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые хамтаараа зүбшэжэ зохёоһон байнабди.

Гэхэтэй хамта дээрэ дурсагдаһан хэмжээ ябуулганууд, гурим болон абтаха хэмжээнүүдые бусад ажахынуудайхиһаа үлүү ондоо, тусгаар шэнжэ шанартайгаар зохёожорхёобди гэжэ хэлэхын аргагүй. Бусадайхида эгээл адлирхуу байһан туладань эндэ тэдээн тушаа онсолон тогтоһоной үлүү хаш. Гол шухала юумэниинь хадаа тэдэ хараалһан, тодорхойлһон, олондо тунхаглаһан юумэнүүдээ хүсэндэнь хүргэхэ, жэншэдгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ эгээл шухала хэрэгнай болоно.

Тиимэ байха ёһотойшье. Совхозой үйлэдбэриин гол һалбари болохо мал ажал дээрэ үбэлжэлгын үедэ 200 гаран хүн хүдэлхэ байна. Һү һаалиин гурбан фермэ, буруу, хашарагуудай дүрбэн томо гүүртэ манай совхоздо мүнөө бии. Тиихэдэ ехэ хонидой 20 отара эмхидхэгдэнхэй. Юрэдөө, ажахымнай малшад аяар таби гаран ехэ, бага бүлэг болон хубааржа, газар газарта ами аминдаа хүдэлжэ байдаг гээшэ. Эдэнэрэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, ажаһуудалайнь түлөө анхаралаа табиха гээшэ совхозой хүтэлбэриин, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай харюусалга доро, саг үргэлжын хиналта доро байха хэрэг болоно.

Малай үбэлжэлгын үедэ ябуулагдаха ниитэ политическэ, соёл гэгээрэлэй, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэридэмнай нютагай соёлой, медицинскэ, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, ажаһуудалай эрилтэ хангагшад, шефүүд ехэ туһа хүргэхэ байха. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал ябуулгые партком болон рабочкомтой нягта харилсаатайгаар эрхилхэ байна. Малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн олондо хүргэхэ уялгатай хүнүүд парткомой заседаняар баталагданхай. Агитатор, политинформатор болон элидхэлшэ бүхэн хаана, хэзээ хүдэлмэри ябуулха ёһотой байһанаа мэдэнэ.

Социалис мүрысөөн тушаа дээрэ тэмдэглэгдээ. Тиигэбэшье дүн согсолго тухай халта тогтоё. Һаалишадай, үхэршэдэй, хонишодой, гахайшадай, адуушадай хүдэлмэриин дүн һара бүхэндэ гаргагдаха байна. 1976 оной ажалай, ерэхэ жэлэй түрүүшын гурба һарын, удаань хахад жэлэй дүнгөөр (гурбан шата болон хубаагдана) малшадай суглаан үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Тэндэ хүдэлмэриин ябаса, мал ажалай байдал тухай ехэ хөөрэлдөөн болохо, шалгарагшад алибаа урмашуулгада хүртэхэ, саашанхи зорилго тодорхойлогдохо байһаниинь элитэ.

Дээрэ хиналта тухай хэлэгдээ һэн. Тэрэниие тодорхойлхо болоо һаа иимэрхүү байна. Малай томо фермэ бүхэндэ арадай хинагшадай, мүн Соведүүдэй депутадуудай постнууд байгуулагданхай. Тэдэнэр байһан байһан газартаа хиналта, шалгалта хэжэ байха зэргэтэй ааб даа. Һаяар арадай хинагшадай семинар үнгэргэхэбди. Тиихэдэ депутадуудтай Хираан-Адагай сельскэ Соведэй гүйсэдком тусхай хүдэлмэри ябуулхаар түсэблэнхэй. Һара бүхэндэ малай үбэлжэлгын ябасые тусгаар бригада шалгажа байха. Тиихэдээ ариг сэбэр сахиха, продуктнуудай шанар һайжаруулха, малай тэжээл зүбөөр гаргашалха асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулха уялгатай бшуу.

Тобшолон хэлэхэдэ, малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһын ябажа байха сагта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд, бүтээхэ хүдэлмэри тодорхойлогдонхой гээшэ. Тэрэнээ хүсэндэнь хүргэжэ шадаа хадамнай манай совхозой малшад арбадахи табан жэлэй түрүүшын үбэлжэлгые ямаршьегүй дабан гаталха аргатай. Хараалнанаа, зориһоноо тухандань хүргэхын тула совхозой дирекци, партком болон ниитын эмхинүүд бүхы ажал ябуулгаяа зорюулхые оролдоно.

Малай үбэлжэлгын хаһа эхилбэ. Энээнэй хэр зэргээр эхилээд байһан тушаа совхозой дирекциин һая болоһон заседани дээрэ үргэнөөр зүбшэгдөө. Энэ зүблөөндэ совхозой, отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, һалбаринуудые даагшад уригдаһан байна. Үбэлжэлгын эхиндэ ушаржа байһан али олон дутагдалнууд элирхэйлэгдээ, тэдэниие саг дары усадхаха эрилтэ табигдаа. Зарим тээгүүр малай байрануудай хүсэд бэлэн болоогүй, тэжээлэй ёһоор буйлуулагдаагүй байһан ушарнууд һанаа сэдьхэл зобоогоогүйдөө аргашьегүй ха юм даа.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл барагдахаяа байна. Ниитын адууһа мал үсхэбэрилхэ жэлэй түсэб дүүргэжэ шадамаар байнабди. Мяха, ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха даабари элдэб шалтагаанһаа болоно, бэелүүлэгдэмээр бэшэ болоод байна. Һү һаалгаар, гүрэндэ тушаалгаар бараг байдалтайбди. Даабариһаа үлүү лэн 500 центнерһээ бага бэшэ һү тушааха зорилго табигданхай.

Нихэлээрээ мал ажалаймнай байдал энэ жэлдэ һайн байгаа гэхын аргагүй. Олон мал, илангаяа хонин ехэ гарзада ороо! Эдэ хойшолонгуудые усадхаха, саашадаа гол мүртөө даамгай орохо, тиигэжэ табан хоёрдохи жэлдэ амжалта туйлаха — зорилготойбди. Тэдэ зорилгымнай бодото хэрэг дээрээ бэелэлгэ хадаа мүнөө эхилээд байһан малай үбэлжэлгын байдалһаа эшэ дэһэтэй, уг унгитай бшуу.

Ушар иимэһээ совхозой коммунистнуудай, бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлзэлые энэ асуудал шиндхэхэдэ зорюулха гээшэ партийна бүхы организацийн нөөдэрэйнь гол асуудал [illegible] Гэхэ зуура, мал ажалда коммунистнуудые олоор [illegible] биха, үүргыень дээшэлүүлхэ гэжэ партком яһала [illegible] долго гаргана. Мүнөө [illegible] дүшэ шахуу коммунистнууд малшадаар ажаллана. [illegible] һабариин элдэб хүдэлмэри ябана. Үбһэ, һолоомоо [illegible] гэдэ үшөө хэдэн коммунист механизаторнууд табигда[illegible] Хоёр фермэ дээрэ партийна бүлэг хүдэлжэ байдаг. Г[illegible]шье энэ хүсэд хүсэндөө [illegible] рэһэн хэрэг бэшэ. [illegible] ажалда үзүүлэгдэдэг [illegible] тийна нүлөө улам үргэ[illegible] хэ, гүнзэгырүүлхэ уялга[illegible]бди. Энэ талаар хэхэ юумэн үшөөл ехэ.

Б. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Хяагтын совхозой парткомой секретарь.
Хяагтын аймаг.

ҺҮНЭЙ ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛГАДА— ОНСО АНХАРАЛ

Республикымнай хүдөө ажахын болон һүнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ тушаан абтадаг һүнэй шанар һайжаруулхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри юһэдэхи табан жэлэй туршада, мүн энэшье жэлдэ ябуулһан байна. Энэ талаар бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай нэгэн гэхэдэ, шэнэ ГОСТ хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Мүнөө дээрэ республикымнай бүхы районуудта шэнэ ГОСТ-ын ёһоор һүн тушаан абтана. 1976 оной 10 һарын байдалаар республика доторнай энэ ГОСТ-оор 107,9 мянган тонно һүн тушаан абтаа. Энэнь бүхы колхоз совхозуудай болон гүрэнэй бусад ажахынуудай худалдаһан һүнэй 97,0 процентнь болоно.

Һүнэй промышленностиин предприятинууд һүнэй 17,3 процентые нэгэдэхи сортоор тушаан абаһан байна. Харин нёдондо жэлэй энэ үедэ нэгэдэхи сортоор тушаагдаһан һүнэй хуби оройдоо 1,7 процент байһан юм.

Республикымнай аймагуудай энэ жэлэй 10 һарын хугасаада тушааһан һүнэй сортые нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулан харахын тула иимэ таблица дурадханабди.

ҺҮНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ 1976 ОНОЙ 10 ҺАРА СОО ТУШААН АБАҺАН ҺҮНЭЙ ШАНАР ИИМЭЭР ХАРУУЛАГДАНА:

Аймагууд	I сорт процентээр		II сорт процентээр		Сортовой бэшэ һүн процентээр		I-дэхи сортын түлөө нэмэлтэ түлбэри (түх.)	ГОСТ-до таарагүйһөө бусаагдаһан һүн (тонно).
	1975	1976	1975	1976	1975	1976		
Республика дотор	1,7	17,3	67,8	71,7	30,5	11,0	47287	241,1
Баргажанай	1,1	5,4	40,1	76.1	58.8	18,5	31	39,6
Бэшүүрэй	—	24,3	54,5	68 3	45,5	7,4	4850	—
Зэдын	2,7	18,6	36,9	69,9	60,4	11,5	5830	29,7
Яруунын	—	0,3	38,5	95,8	61,5	3,9	—	—
Загарайн	—	21,7	39,4	73,0	60,6	5,3	2500	20,9
Захааминай	2,4	10,0	21,7	78,9	75,9	11,1	—	—
Кабанскын	2,6	17,8	72.9	76,7	24.5	5,5	9697	26,2
Хэжэнгын	0,3	5,0	60,2	70,3	39,5	24,7	663	14,2
Хурамхаанай	0,4	4,8	40,2	65,2	59,4	30.0	—	32,9
Хяагтын	2,2	22,1	29.9	69,3	67,9	8,6	1562	19,5
Мухар-Шэбэрэй	3,8	37,4	54,0	48,8	42,2	13,8	15748	—
Прибайкалиин	0,3	3,1	72.7	76,8	27,0	20.1	152	17,3
Сэлэнгын	2.0	12,6	41.2	78,2	56,8	9,2	4233	1,9
Түнхэнэй	0.4	9,6	25,8	76,2	73,8	14.2	—	—
Улаан-Үдын	0.4	4,8	62,4	85,4	37,2	9,8	2021	38.9
Хориин	0,3	12,9	78,2	85,2	21,6	1,9	—	—

Олон аймагуудай ажахынууд һүнэй шанар һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болоо гэжэ дээрэ толилогдоһон таблица гэршэлнэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудай гүрэндэ тушааһан һүнэй 37.4 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаһан байна. Бэшүүрэй аймаг һааһан һүнэйнгөө 24,3 процентые, Загарайн аймаг — 21,7 процентые нэгэдэхи сортоор тушаагаа. Сэлэнгын, Хориин, Улаан-Үдын, Захааминай болон бусад зарим аймагуудай ажахынууд һүнэйнгөө шанар һайжаруулжа байна.

Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай колхозой Хуушан Заганай МТФ 1976 оной 10 һарын туршада һүнэйнгөө 56,9 процентые нэгэдэхи сортоор тушаагаа. Энээнэйнгээ түлөө 3009 түхэригэй нэмэлтэ урмашуулгада хүртөө. Кабанскын аймагай Кабанскын совхоз һаагдаһан һүнэйнгөө аяар 48,6 процентыень хүргэжэ, нэгэдэхи сортоор гүрэндэ тушааба. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һүнэйнгөө 42,5 процентые, Улаан-Үдын аймагай «8-е марта» колхоз—40,1 процентые нэгэдэхи сортоор тушааһанай түлөө нэмэлтэ урмашуулга абаа. Кабанскын совхоз 386 түхэригэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1591 түхэригэй, «8-ое марта» колхоз 651,5 түхэригэй урмашуулгада хүртэһэн байна.

Эдэ ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ тушаагдаха һүнэй шанар һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Һүнэй фермэнүүдтэ санитарна эрилтэ сахигдана. Һүнэй шанарые хараада абан материальна урмашуулга хэрэглэхэ хэмжээн хараалагдаа. Гүрэндэ худалдагдадаг һүнэй шанар элирүүлһэн, һүнэй фермэнүүдэй санитарна байдал харуулһан үрэ дүн һара бүхэндэ согсолон гаргагдана. Эрхим фермэнүүдтэ дамжуулгын вымпелнүүд, мүнгэн шангууд, Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдадаг болоо.

Гэбэшье республика доторнай бэлэдхэгдэдэг һүнэй шанар эрид һайжаруулха талаар мүртэй тэмсэл ябуулагданагүй. Һүнэй промышленностиин предприятинуудта тушаагдахаар асарагдадаг һүнэй горитой хубинь шанар муутай, гашалангиртай, шорой шохойн холисотой, муухай байна. Һүнэй «промышленностиин предприятинууд энэ жэлэй 10 һара соо 241,1 тонно һү ажахынуудта гэдэргэнь бусаагаа. Энэ һүые саашань болбосоруулжа, сагаан эдеэн болгохоор бэшэ. гашалангир ехэтэй. нефтепродуктын мүн бусад холисын амтатай, үнэртэй байгаа.

Хурамхаанай, Прибайкалиин, Хэжэнгын болон бусад зарим аймагуудай ажахынууд муу шанартай һү тушааһан зандаа. Прибайкалиин аймагай «Зырянский» совхоз энэ хугасаада 27,0 процент, Хурамхаанай аймагай Аргадын совхоз 48,4 процент, Хэжэнгын аймагай Загастайн совхоз 38,9 процент муу шанартай һү тушааһан байна.

Эдэ ажахынуудай һүнэй фермэнүүдтэ санитарна ба ветеринарна гуримай, һү һааха, тэрэниие шүүн сэбэрлэхэ, хүргэхэ эрилтэ бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Мүн ажахынуудта санитарна ёһотой хиналта, шалгалта хэгдэнэгүй.

Һүнэй фермэнүүдые шалгахада, олон ажахынуудай санитарна эрилтэдэ харюусамаар бэшэ, муухай байдалтай байһаниинь элирүүлэгдээ. Һү шүүн сэбэрлэхэ газар үгы, һаалгын түхеэрэлгэ болон һүнэй амһарта заримдаа угаагданагүй, олонхи ушарта муугаар угаагдажа, үнеэдэй байра соо байлгагдана. Фермын лабораторинууд хүдэлнэгүй. Олонхи колхоз, совхозуудта һаагдаһан һү һэрюусүүлхэ санитарна ба ветеринарна гуримай эрилтэ сахигданагүй. Энэ ушарһаа һаагдаһан һүнэй аяар 91,2 процентнь бүлеэн зандаа тушаагдана.

Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд һаагдаһан һүнэйнгөө 31,0 процентые, Кабанскын—17,5 процентые, Загарайн—9,7, Бэшүүрэй—12,3, Зэдын—14,3, Сэлэнгын—12,6 процентые хүргэжэ тушаагаа. Республикымнай бусад аймагуудай ажахынуудта һаагдаһан һүнэй багахан хубинь хүргэгдэнэ. Баргажанай, Түнхэнэй, Захааминай, Яруунын, Хориин аймагуудта һү хүргэхэ хүдэлмэри огто хэгдэнэгүй.

Санитарна ба ветеринарна гуримай эрилтэ хазагайруулһан ушарһаа колхоз, совхозууд гүрэндэ сортовой бэшэ һү тушаана, тиигэжэ ехэ гарзада ороно. Хэрбээ тэдэнэр һүеэ хүргөөд тушаагаа һаа, 500 мянган түхэригһөө үлүү мүнгэ нэмэлтэ түлбэри абаха байгаа.

Һүнэй бактериальна холисо хадаа сорт тодорхойлгын нэгэ шухала зүйл болоно. Гуримай ёһоор арбан хоног соо нэгэ дахин иимэ тодорхойлолто хэгдэдэг юм. Һүнэй заводуудай хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтаар иимэ шалгалта хэгдэхэ ёһотой. Гэбэшье зарим аймагуудай нютагай органууд иимэ шалгалта хэхэ үдэрые тогтоожо, колхоз, совхозуудта мэдээсэхэ тухай эрилтэ табина. Тиигэжэ ажахынууд арбан хоног соо нэгэ дахин бэлэдхэлтэйгээр энэ шалгалта гарахые оролдоно. Предприятинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд иимэ гуйлтаарнь шалгалтын үдэр тогтоожо, редуктазна шалгалта хэнэ. Иимэ ушар эрид хоригдонхой юм. Эртэнһээ хараалагдаһан үдэрнүүдтэ шалгалта хэхэдэ, һүнэй шанар зүбөөр тодорхойлогдохогүй байна.

Һүнэй промышленностиин предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ тушаагдадаг һүнэй шанар нарин нягтаар шалгаха ёһотой. Һайн шанартай һү абадаг, тушаадаг ажахынуудай дүй дүршэл согсолхо, дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй үйлэдбэриин-экономическа нарин нягта холбоо барисаа байгуулһанай ба социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ һүнэй шанар һайжаруулха шухала.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха, һаагдаһан һүеэ саг соонь шүүжэ, һэрюусүүлхэ ёһотой. Тиигэжэ һаагдаһан бүлеэн һүн тэрэ дарыдаа хүргэгдэжэ, заводто эльгээгдэхэ ёһотой.

Һүнэй шанар һайжаруулха асуудал хүдөө ажахын болон һүнэй промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтаараа шиидхэхэ, оролдохо хэрэг болоно.

И. ДАМБУЕВ,
республикын һүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор

Москвадахи электровакуумна приборнуудай үйлэдбэриин нэгэдэлдэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үйлэдбэриин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө 235 бригаданууд мүрысөөндэ оролсоод, «Ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө!» гэһэн уряа доро эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

«Эрхим залуу хүдэлмэришэн», «Эрхим мастер», «Эрхим технолог» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө са[illegible] үргэлжэ мүрысөөн үнгэргэгдэжэ байдаг.

Нэгэдэлэй коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Радиолам[illegible]нуудай цехэй олон хабсаргагшад түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: радиолампануудые хабсаргалгын цех.

ТАСС-ай фотохроника

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ЭРХИМ СОРТЫН ҮРЭҺЭ ТАРИХА

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр). Алтайн хизаарта ороохо таряа ехээр тарижа ургуулдаг Поспелихинскэ районой таряашад ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада эрхим һайн үрэһэ хааба. Шэнисын, обёосой, ешмээнэй ба бусад ургамалнуудай 200 мянга гаран центнер үрэһэ бэлдээ.

Энэ хадаа хабарай тарилгада үрэһэ хүрэнгэеэ түгэс бэлдэжэ дүүргэһэн Алтайн хизаартахи наймадахи район болоно. Рубцовско, Завьяловска, Баевска ба талата бусад районуудай ажахынууд эрхим һайн үрэһэ хааһан түхайдаа урдя тээнь элидхээ һэн. Оньһожоруулагдамал 900 линии хизаарта үрэһэ сэбэрлэнэ

ПРИМОРИИН ШАНАРЖУУЛАГДАҺАН ТАРЯАЛАН

УССУРИИСК (Приморийн хизаар), (ТАСС-ай корр.). Энэ жэлдэ «Уссурийскводстройн» мелиораторнууд барайгар ба овощ тарижа ургуулха 6 мянган гектар газар хатааһан, уһалһан байна. Трестын коллектив жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Барилга-хабсаралгын бүхы хүдэлмэриин гурбанай нэгэ хубинь бригадна подрядай аргаар хэгдээ.

Байгша ондо «Уссурийскводстройн» коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хоёр дахин илажа, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ эндэхи мелиораторнууд барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе, үнгэрһэн табан жэлэйхитэй сасуубал, 1,7 дахин үргэдхэхые хараална. Үбэлдөө газар таряалангаа шанаржуулан һайжаруулһанай ашаар жэлэй дүрэтэр шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха талаар хоёр миллион түхэригэй ажал түсэбһөө гадуур хэгдэхэ байна.

ФЕРМЭДЭ — ХООЛОЙ СОРГООР

МОСКВА. (ТАСС). Малай тэжээл автомат аргаар хубаарилха КСС-3.0 түхэлэй пневматическа шэнэ түхеэрэлгэ амжалтатайгаар туршагдаба. Мал ажалые оньһожоруулха бүхэроссин эрдэм шэнжэлэлгын ба проектно-техническэ институтда энэ түхеэрэлгэ зохёогдоһон байгаа. Автотранспортаар зөөгшэдэ орходоо. шахагдаһан агаарай туһаламжаар хоолой сорго соогуур малай тэжээл дамжуулха гээшэ һураггүй ашаг үрэ ехэтэй байна. Малай тэжээл үрихэ ябадал бүрин шахуу зайсуулагданхай.

Хоолой соргоор ороһон малай тэжээл автомат аргаар хубаарилха оньһон түхеэрэлгэ соо юулэгдэдэг. Тэжээл худхалга, хубаарилга автомат аргаар хэгдэдэг байна.

ОРОНОЙ баруун-хойто хубидахи эгээл ехэ пред[illegible]тинуудай нэгэн болохо Сегежскэ целлюлозо саар[illegible] комбинат һэльбэн шэнэлэгдэжэ байна. Целлюлозо [illegible]даг үйлэдбэриин түрүүшын ээлжээн хүсэндөө ороб[illegible]лагша машинистнүүд—Социалис Ажалай Герой, К[illegible]эй XXV съездын делегат А. М. Калитин, Ажалай У[illegible] Тугай ордентэ Б. А. Андронов гэгшэдэй хүтэлбэ[illegible] саарһа хурдан түргэнөөр хэдэг юһэдэхи, арбадахи [illegible]нануудта хүдэлдэг бригаданууд үндэр үрэ дүн т[illegible] Жэлэй эхинһээ хойшо эдэ коллективүүд түсэбһөө [illegible] дүүр 1 000 шахуу тонно саарһа гаргаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: саарһанай 3-дахи фабрикын [illegible]цн шалган абадаг Галина Пенкина продукци [illegible] байна.

ТАСС-ай фотохроника

КАЗАХАЙ ССР. Джамбулска областиин Луговской моридой завод ахалтекинскэ, донской үүлтэрэй мор[illegible]дые үсхэбэрнлдэг.

Хадын эрхим бэлшээринүүдтэ 1.700 морид бэлшээгдэжэ байнхай. Казахстанда үсхэбэрилэгдэһэн морид[illegible] Англи, Итали, ФРГ, Франци, Голланди худалдажа абадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хадын бэлшээридэ адуун һүрэг бэлшэнэ.

ТАСС-ай фотохроника.

КПСС-эй райкомуудһаа мэдээсэнэ

СЕКРЕТАРЬНУУД ТООСОБО

КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой бюрогой заседани дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха, хинаха хэрэгэй «Дружба», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай «Сельхозтехникын» аймагай отделениин, «Межколхозстрой» трестын нүүдэл колоннын партийна организацинуудта хэр зэргээр ябуулагдадаг байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус организацинуудай секретарьнар П. Г. Стрекаловский, А. И. Павлов, А. И. Куржумов, К. Я. Карпенко гэгшэд бюрогой урда тоосоһон байна.

Абтаһан шидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха, хинаха талаар хүдэлмэри тус партийна организацинуудта зарим тэды һайжараа. Тиигэбэшье дутуу дунданууд үшөөл олон ушарна.

Жэшээлхэдэ, тус хэрэгтэ партийна эдэбхитэд хабаадалсуулагданагүй. Имаггал дээдын партийна органуудай шиидхэбэриие парткомой заседани дээрэ хаража үзөөд, тэрэниие дүүргэхэ талаар хэмжээнүүдые хараалаад лэ, хизаарлана. Харин зарим ушарта партийна хамтын суглаануудай үзэмжэдэ табижа зүбшэн хэлсээ һаа, нилээн туһатай байха һэн.

Гадна суглаануудай эхилхын урда тээ түрүүн абтаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай соносхолнуудые үсөө дахин хэдэг байна. Тиимэһээ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха хэрэг зарим ушарта огто мартагдана.

Эдэ мэтынгээ дутуу дундануудые дары усадхаха эрилтэ КПСС-эй райкомой бюро табиба.

Б. БАДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

РСФСР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛ: РОССИН ЕХЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

(…хэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта).

…Р-эй 1977 оной гү… …джедэй гаргашануудд …миллион түхэриг …тодорхойлогдоо. …27631,6 миллион тү…нь — арадай ажахы… …53,3 миллион түхэри… …циально-соёлой хэм…улгануудта һомолог…

…н мүнгэ зөөриһөө, …бюджедһээ респуб… …арадай ажахые хүг… …һомологдохо гарга… …энэ жэлэй түсэбтэй …, 8.2 процентээр …, 52931,3 миллион …хүрэхэ байна.

…ондо промышлен… …барилгын индуст… …шадань хүгжөөлгэдэ …миллион түхэриг …хоор хараалагда… …нэн ашаар хүдэлжэ …олон предприятинууд …шэнэлэгдэхэ, эдэнэй …хүсэнүүдые …һайжаруулагда… …н гаргагдадаг про… …хэмжээн дээшэлүү… …байна.

…ажахые хүгжөөхэ …программа бэе… …тула 17,1 милли… …риг гэхэ гү, али …түсэбһөө 9,3 …ехэ мүнгэн гарга… …ар хараалагдана. …ар гүрэнэй бюджед… …миллиард түхэриг …хо юм.

…XXV съездын …социальна хүг… …арадай һуудал байдал һайжаруулгын үргэн ехэ программа соо хүн зоной байра байдал, ажаһуудал хангалгые саашадань һайжаруулгада гол анхарал хандуулагдана. 1977 ондо бүхы олзо оршонуудһаа гэр байрын-коммунальна ажахые хүгжөөлгэдэ, тэрэниие барижа байлгада 7159,6 миллион түхэриг, тэрэ тоодо бюджедһээ 5481 миллион түхэриг гаргашалагдахаар түсэблэгдэнэ.

Арад зоной материальна ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар Коммунис партиин хараа шэглэлые шууд сэхээр бэелүүлһэнэй ашаар хэрэглэмжын ниитын фонднуудһаа улад зондо үгтэдэг нэмэлтэ түлбэринүүд, хүнгэлэлтэнүүд хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлэгдэхэ, 1977 ондо ниитын фонднууд 5,1 процентээр ургаха байна.

Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта бюджедһээ мүнгэ һомололго саг үргэлжэ дээшэлүүлэгдэжэ байна. РСФСР-эй гүрэнэй бюджедээр хараалагдаһанай еһоор арадай гэгээрэлые, эрдэм наукые, соёл культурые, элүүрые хамгаалалгые, социальна хангалгые саашадань хүгжөөхын тула 30453,3 миллион түхэриг һомологдохо юм.

Автономито республиканудай, хизаарнуудай, областьнуудай бюджедүүдтэ РСФСР-эй финансын министр саашадаа тогтожо хэлэбэ.

1977 ондо автономито республиканудай гүрэнэй бюджедүүдэй, нютагай бюджедүүдэй ниитэ хэмжээн, 1976 онойхитой жэшэбэл, 5,8 процентээр дээшэлжэ, 20056,8 миллион түхэригтэ хүрэхэ байна гэжэ тэрэ хэлээ.

РСФСР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое элидхэлшэ РСФСР-эй Верховно Соведэй баталалгада табиба. Бюджет олзо оршын талаар 58067,9 миллион түхэригэй хэмжээ гээр дүүргэгдээ гэхэ гү, али 102 процент болоһон байна. Гаргашануудай талаар 56730,7 миллион түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али нарибшалһан түсэбтэ 99,7 процент болоһон байха юм. Олзо оршо гаргашаһаа 1337,2 миллион түхэригөөр үлүү ехэ байгаа.

Россин Федерациин ажалшад, бүхы совет арадтаяа хамта КПСС-эй XXV съездын, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжожо, зохёон байгуулхы ажалаараа түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ партиин экономическа программа бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха байна гэжэ А. А. Бобровников элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат С. И. Чистоплясов республикын арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэб тухай, РСФСР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, 1977 оной гүрэнэй бюджет тухай, 1975 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай, РСФСР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ, һалбари һалбаринуудай комиссинуудай ба залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

КПСС-эй Московско горкомой хоёрдохи секретарь В. Н. Макеев, Якадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ А. Я. Овчинникова, КПСС-эй Ленинградай обкомой хоёрдохи секретарь Ю. Ф. Соловьев, Воронежой шинын заводой автопокрышкануудые хабсаргагша Социалис Ажалай Герой Н. Г. Богатырев, Волгоградай областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Ю. И. Ломакин, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент А. А. Логунов, Краснодарай хизаарай КПСС-эй Тимашевскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Ф. Соколов, Московско областиин Балашихинска түбэй районно больницын врач М. Ф. Лалетина, РСФСР-эй хүдөө ажахын министр Л. Я. Флорентьев, КПСС-эй Новосибирскэ обкомой хоёрдохи секретарь А. П. Филатов болон бусад элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабяадаа.

Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэбэй бүхы бүлэгүүдые, гуримуудые үгэ хэлэгшэд дэлгэрэнгыгөөр зүбшэһэн байгаа. Шэнэ табан жэл Россин экономико ба соёл культурые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асари ехэ программа болохо байна гэжэ эдэнэр тэмдэглэбэ. Ойрын жэлнүүдтэ арадай хэрэглэмжын эд бараа улам ехээр гаргахые, хүдөө ажахые оньһон техникээр хангахые, РСФСР-эй, илангаяа тэрэнэй зүүн районуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхые хараалагдана.

РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэбэй, республикын арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, бюджедэй бариминуудые һайшааха гэжэ депутадууд дурадхаа. Арга носэнүүдээ бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэдэ хэдэн дурадхалнуудые эдэнэр оруулһан байна.

Россин ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адли, Коммунис партиин, КПСС-эй ЦК-гай, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй тэрэнэй Политбюрогой дотоодын болон гадаадын политикые бүри мүһэн һайшаана гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси ноябриин 19-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС).

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

УРДАНАЙХИДААЛ АДЛИ ТҮРҮҮ…

Цыренжап Будаев Захааминай райпотребсоюзда 1958 онһоо хойшо жолоошоноор хүдэлжэ, тус коллективэй ажалай түрүүшүүлэй тоодо оролсонхой. Ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон дуршалтэй жолоошоной даажа абаһан машинань ямаршье сагта аян замда гарахаар бэлэн байдаг. Ушар шалтагынь эли даа. Юуб гэхэдэ, нүхэр Цыренжап оньһон техникэдэ айхабтар дуратай, машинаяа табан хурһандал һайнаар мэдэдэг, тиимэһээ тэрэнь хододоо бэлэн байдаг шуу.

Эндэхи жолоошодой ажал хүдэлмэринь хүнгэн бэшэ юм. Жэлэй дүрбэн сагта үглөөнэй 5—6 часта гэрһээ гаража Зэдэ станци ошожо ашаа абаад, үдэшын 11—12 саг болотор хүдэлхэ ушар гарадаг. Тиигэжэ бүхэли үдэртөө тон һэримжэтэйгээр, бэеэ шанга барижа, абажа ябаһан ашаагаа хэрэгтэй газартань саг болзортонь, бүрин бүтэн хүргэхын тула оролдоно. Тиихэдээ энэ оролдолгонь хододоо хараалагдадаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Бэрхэ жолоошон даалгаһан хэрэгээ жэншэдгүй һайнаар дүүргэхэһээ гадна, залуу нүхэдтөө баян дүй дуршалөө дамжуулдаг заншалтай.

Коммунис ажалай ударник, «Совет худалдаа наймаанай отличник» Цыренжап Будаев урданайхидаал адли габшагайгаар хүдэлжэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлые түгэсхэхөөр байна.

Б. ШОЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯР ХҮРГЭНЭБ

Ехэ-Цахир нютагтаа механизатораар ажаллажа байтарни, 1971 онһоо зүүн нюдэнэймни хараа муудаһаар муудажа, юумэ хараханьтулюур болоо бэлэй. Энэ ушарһаа боложо, Закаменск хотын больницын нюдэ аргалдаг врачта хандагдаа һэн. Тиигэжэ эндэһээ Республиканска больница руу эльгээгдээ һэм. Тус больницада оруулагдажа, хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно, нюдэндэм операци хэгдээ бэлэй. Республиканска больницын нюдэ аргалдаг таһагые даагша, медицинын эрдэмэй кандидат Надежда Бужиглаевна Боянова, медсестра Дарима Раднаевна Гармаева гэгшэд энэ операци хэжэ, нюдэнэймни хараа бусаагаа бэлэй.

Баяр баясхалантайгаар түрэл нютагаа бусажа, хуушан ажалдаа хүдэлжэ эхилээб. Теэд гурбан жэл үнгэрһэн хойно баруун нюдэнэйм хараа муудажа, врачнарта хандаха баатай болоо һэм. Энэ үедэ Надежда Бужиглаевна Закаменск хото ерэһэн байжа, намда хоёрдохео операци хээ бэлэй. Мүнөө нюдэмни һайнаар харадаг болонхой. Врач Надежда Бужиглаевна Боянова, медсестра Дарима Раднаевна Гармаева гэгшэд нюдэндэмни хоёр дахин операци хэжэ, алтан дэлхэйе хаража баярлаха хэлэшэгүй ехэ жаргал олгоо. Улад зондоо иимэ ехэ ашатуһа хүргэжэ байһан эдэ нүхэдтэ газетээр дамжуулан үнэн зүрхэнэй баяр хүргэхэ байнаб.

В. ГАЛСАНОВ

АЖАЛНАЙ АМЖАЛТАТАЙ

Ажалшадай захилнуудые богонихон болзорто, эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэхэ уряа доро бригада, цех бүхэн хүдэлхэдөө, ороной түрүү коллективүүдэй дүй дуршалые халан абаха талаар һаналаа табидаг болонхой.

Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 353,6 мянган түхэригэй ажал хэхэ даабаритай. Урдаа табиһан зорилгонуудаа нэрэтэй солотоигоор дүүргэхын тула бригада, цех бүхэнэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхим үрэ дүн туйлаһан коллективүүд, ажалай түрүүшүүл урмашуулагдана.

Түсэб, даабариин амжалтатайгаар дүүргэлтэдэ ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Хэрэнэй, Аршаанай байшангуудай коллективүүд ехэхэн хубитаяа оруулаа. Ажалшадай захил тушаан абадаг түбэй комплексно пунктын ажал хэрэгынь мүн лэ урагшатай. Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Аршаанай байшангай бэрхэ оёдолшоч Хорло Содномовна Хандакова һара бүриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэжэ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө ёһотой жэшээ харуулна. Хэрэнэй байшангай оёдолшон Анна Мармакшановна Шалбушкеевагай ажалынь урагшатай һайн.

Хажуу таладаа «СБ» гэжэ бэшээтэй машиные Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Саянай, Түнхэнэй, Туранай совхозуудай ажалшад ехэ хүндэтэйгөөр хүлеэдэг. Түнхэнэй аймагай ажахынуудаар ябажа, ажалшадай хэһэн захилнуудые болзортонь бүтээхэ хэрэгтэ жолоошон Михаил Михайлович Донской ехэ оролдолго гаргана. Үндэр наһатай болоод амаралтада гараһаншье һаа, Михаил Михайлович өөрынгөө дуратай ажал орхёогүй.

Фотограф Радна Будаевич Сыренов, парикмахер Тамара Ивановна Белых гэгшэд мүн лэ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, түсэб даабариин дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулһан хүдэлмэришэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг аймагай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэб декабриин 15-да дүүргэхэ зорилго урдаа табяад, хэлэһэн үгэеэ бодото дээрэнь дүүргэхын тула оролдожо байна.

М. ТУЛУЕВА,
аймагай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай экономист.

Түнхэнэй аймаг.

…РИМЖЭТЭЙ …РХЭ МҮРДЭГШЭ

…ын аймгүнсэдкомой …хэрэгүүдэй та… …ловно мүрдэлгын …й кабинет. Хурса …сэбэр шарайтай …столон саанаһаа …мэндэ хэлээд, …гэжэ уриханаар …

…милициин һая… …һэн һайндэртэй …улан өөрынгөө …тухай тобшо тэ… …рэжэ үгыт, гэ… …тай милициин та… …льник Юрий Ва… …/Дагбаевта хандa …

…ай милицидэ үнэ… …баатаршалга гарга… …нүүд бии, тэдэнэр …, эгээн бэрхэтэй …хэиэ, гэжэ тэ… Тэдэнэй ажал …нхы дээрэнь хэ… …һаа, дан ута. Бэ… …һайнаар хүдэлдэг …дэйнгөө ажалые …болохо.

…ир Цыденбальжи… …ев СССР-эй до… …гүүдэй министер… …хотын дээдэ …дүүргэһээр Сэлэн… …та хүдэлхөөр ерэ… …омсомолой гэшүүн …Будаев тиихэдэ …тай ябаа. Гурбан …а соо инспекто… …зуураа, ехэ …Гусиноозерск хо… …газарнуудта, …нууд дээрэ ниитын …ха, эрхэтэдэй ами …рхые хамгаалха, …өөри сахиха, гэмтэ …уридшалан зай… …эгтэ айхабтар ехэ …гаргаа, гаргажа…

…жэл нэгэ нимэ …он юм. Гусино… …Школьная гэжэ …оршодог хамтын …алуулһан хүнэй …Ган тодхор тата… …уголовно мүрдэл… …торнууд Юрий …Владимир Будаев …д түргэн ерэһэн …ин харанхы бай… …хоёр гэмтэдые …тушаа эрэлхэг …аһан мүрдэлгэ, …эһэн юм. Тэндэ …хүнүүдтэй хөө… …эдэн олон баримт …тодорхойлон, са… …, арбан хоёр …ада алууршаниие …хондо бари… …Энэ тосхондо …аниил аилдаа бэеэ …хизаар худар …наатай бэлэдхэл …араа балиньса ба… …жэ гэмтэ яба… …а Виктор Гума… …урдань мүн лэ …харюусалгада ха… …һан гүндүү хули… …амсаһан.

…нүүдтэ Владимир …ирович аха нүхэ… …аламжада түшэг… …рхэ, хүшэр хэрэ… …хэжэ, элишэлдэг дүй дуршалтэй оперативна хүдэлмэришэн болонхой. Байгша оной февралиин 22-то Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хамтын байрын захада хэдэн этэгээдүүд хорото хэрэгээ үйлдэһэн байна. Энэ муухай гэмтэ хэрэгые элирүүлхэ даабари мүн лэ Владимир Будаевта даалгагдаа бэлэй. Залуу мүрдэгшэ хэдэн үдэрэй туршада эсэшэ сусашагүй хүдэлмэрилһэн юм. Гэбэшье, гэмтэн тэрэ дары баригдаагүй, ондоо тээшээ тэрьедэжэ ошоһон байба. Нарин нягтаар мүрдэһэнэйнгөө ашаар Владимир Будаев гэмтэниие Башкирай АССР-эй газар дээрэһээ барижа хуулиин хатуу харюусалгада хабаадуулжа шадаа һэн.

1976 оной июль һарада Гусиноозерск хотын дэргэдэ оршодог Түхэмэй магазинда хулгай ороо гэһэн мэдээ абтаба. Магазинай пеэшэнгые хоолойһоонь задалжа ороһон хулгайшан нилээд ехэ мүнгэнэй эд бараа абаһан юм. Владимир Будаевай хабаадалгатай комиссиин шалгажа үзэхэдэ хуушанай, дуршалтэй хулгайшанай «мүр» байба.

Хоёр һарын туршада хулуушаниие барижа ядаһаар байтар Ноёхон нютагай магазинда эгээл иимэ аргаар хулгай хэгдэһэн байгаа. Үнгэрэгшэ намар таряа хуряалгын үедэ Усольцев гэжэ хүн энэ нютагта ажаллахаар ерээ гэжэ дуулдаба. Владимир Цыденбальжирович энэ хүниие хэдэн үдэр ажаглаһан, тэрэнэй ажабайдалай намтар, ажал хэрэгыень «шэнжэлһэн», нютагай хүн зонтой хөөрэлдэһэн, баримтануудые суглуулһанайнгаа удаа Усольцевые хулгайшан гэжэ элишэлһэн юм.

— Ямар аргаар мүрдэлгын хэрэгтэ иимэ амжалтануудые туйланабта, — гэһэн асуудалда нүхэр Будаев:

— Социалис хуулиие нарин саар сахиха хэрэгтэ криминалистикын шэнэ туйлалтануудые хэрэглэнэбди. Тэрэшэлэн милициин материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые саашадань һайжаруулха, транспортын, холбоо холбооной хэрэгсэлнүүдэй, шэнэ шэнэ түхэлэй бусад техникын талаар хэрэглэмжыень бүри хүсэдөөр хангаха хэмжээнүүд абтаа. Эдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдээд байхада бидэнэр, милициин хүдэлмэрилэгшэд, бүри һэримжэтэй һайнаар, эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэглэн хүдэлнэбди. Ниитын гурим бүри һайнаар сахихада, гэмтэ ябадалтай бүри амжалтатайгаар тэмсэхэдэ таарамжатай эрхэ байдал манда сүм олгогдоо.

Владимир Будаев өөрынгөө үнэн сэхэ ажалай түлөө Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын зүгһөө баяр баясхаланда олон дахин хүртэһэн байна.

Р. БАЛДАНОВ.

КУБА. Гавана — Сантьяго-де Куба гэһэн түмэр замай магистралиин барилгашад Гавана — Камдо-Флоридо гэһэн ээлжээтэ участок ашаглалгада үгэбэ. Түрүүшын поезднууд ябажа эхилээ. Мүнөө үедэ барилгашад 280 километр утатай удаадахи участок ашаглалгада үгэхөөр бэлдэжэ байна.

Түрүүшын табан жэлэй түсэбэй еһоор 1980 оной һүүл багаар бүхы магистраль баригдажа, һэльбэн заһабарилха участогуудтахи хүдэлмэри дүүргэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилгын нэгэ участок дээрэ. Канимар мүрэн дээрэ шэнэ хүүргэ баригдана.

ТАСС-ай фотохронико.

БЕЛФАСТ. Хойто Ирландида долоон жэлэй турша соо кризис үргэлжэлһөөр. Эндэ хашалта, харшалалта боложол байһаар. Англиин правительство энэ кризисые хүсэ хэрэглэн шиидхэхэ, провинциин репрессивнэ засаг бэхижүүлхэ гэжэ оролдоһон зандаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрид буруушаалгын хүдэлөөндэ хабаадагшадые англиин солдадууд болон полициин хүдэлмэрилэгшэд намнажа байна.

АП—ТАСС-ай фото.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

АША ҮРЭ ЕХЭТЭЙ АЛБАНАЙ ХЭРЭГ

БЕЛГРАД. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани еһоной албанай хэрэгээр СФРЮ-дэ ерэлгын дүнгүүдые Югославиин хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ.

Югославиин газетэнүүд совет-югославиин коммюникегэй дүүрэн текст толилно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэһэн ушар али бүхы асуудалнуудаар амжалтатай байба гэжэ СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй уласхоорондын таһагые даагша В. Обрадович журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Энэ амжалта хоёр талын ехэ хүсэлэл оролдолгонуудай үрэ дүн болоно. И. Броз Титын, Л. И. Брежневэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүд амжалтатай һайнаар үнгэрөө. Бүхы асуудалнуудаар хоорондохи харилсаа холбоогоо бэхижүүлхые хүсэжэ байһанаа хоёр тала мэдүүлбэ.

ПРАГА. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хани ёһоной албанай хэрэгээр Югославида ерээд бусалгын хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ түлхисэ болохо байһаниинь дамжаггүй гээд «Руде право» газетэ бэшэнэ. Совет-югославиин хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд, гар табигдаһан хамтын документ эб найрамдалые, аюулгүй байдалые, дэлхэйн социалис оронуудай байдалые бэхижүүлгын аша туһада СССР-эй ба СФРЮ-гэй хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ үргэн харгы нээнэ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар оролдолго гаргадаг хүсэнүүдые шууд сэхээр дэмжэхэ хүсэлэнтэй байһанаа Советскэ Союз, Югослави үшөө дахин баталба гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Югославида ошожо, хөөрэлдөөнүүдые хэлгэ Советскэ Союзай ба Югославиин арадуудай хани барисаанда шухала туһа хүргэхэ байна гэжэ «Үнэн» газетэ тэмдэглэнэ. Аха дүү социалис оронуудай хани барисаан, харилсаа холбоон адли тэгшэ эрхэдэ, нэгэ нэгэндээ этигэн найдалгада, дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ябадалда үндэһэлнэ гээд монгол арад һайн мэдэдэг юм.

НЬЮ-ЙОРК. Хоёр ороной хоорондохи харилсаан бата бэхи, һайн үндэһэ һууритай боложо байна гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин албанай хэрэгээр Югославида ошожо, Белградта хэһэн хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн гэршэлбэ гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

ТОКИО. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй үүргэ ехэ гэжэ СССР, Югослави тоолоходоо, эндэ туйлагдаһан хэлсээнүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхые шармайн оролдоно гээд газетэ бэшэнэ.

МЕХИКЭ. Уласхоорондын политикын гол шухала асуудалнуудаар СССР-эй ба Югославиин хүтэлбэрилэгшэдэй хараа бодол нэгэн адли байна гээд «Иа» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ҮНЭН ЗҮБӨӨР ШИИДХЭХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн заседани дээрэ Палестинэ тухай асуудалаар хөөрэлдөөн боложо үргэлжэлһөөр. Палестинын асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхэ гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгын гол шухала зүйл болоно.

Һүүлэй үедэ Ливанда болоһон шуһа адхаралгата дайн байлдаануудта Израиль сэхэ хабаатай гээд Араб гүрэнүүдэй зарим түлөөлэгшэд тон зүбөөр тэмдэглэхэ зуураа, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөе болюулха гэһэн империализмын сионизмын хүсэнүүдэй ябуулгануудые эрид буруушаагаа.

1967 ондо булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа гаража ошохо тухай Аюулгүйн Соведэй, Генеральна Ассамблейн тогтоолнуудые Израиль дары дүүргэхэ ёһотой гэжэ Кувейдэй түлөөлэгшэ Абдалла Бишара тэмдэглэбэ.

Белоруссиин ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович үгэ хэлэхэдээ, Израилиин булимтарагшадан дарлалта мүлжэлгэ доро байһан газар дайдаяа бусаахын түлөө араб арадуудай тэмсэлтэй, Палестинын араб арадай үндэһэн национальна эрхэнүүдые һэргээхын түлөө тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлээ.

БЕЙРУТ

А. ХЛЕЙФАУИГАЙ ХӨӨРӨӨН

ТАСС

«1977 ониие Дүтын Зүүн зүгэй байдалые гуримшуулгын жэл болгохын тула бүхы Араб оронууд эдэбхитэйгээр оролдожо байна», — гэжэ Сириин премьер-министр А. Хлейфауи мэдүүлээ.

Булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагууд дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаһанай, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые мэдэрһэнэй ашаар Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулжа болоно гээд Сири тоолоно гэжэ тэрэ Бейрудэй «Манди морнинг» журналай корреспондентгэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Ливандахи байдал тухай тогтон хэлэхэдээ, Араб оронуудай хоорондохи хүсэнүүд эб найрамдал хангаха тула эндэ ерэһэн байна гэжэ Сириин премьер-министр тэмдэглээ. Республикын президент И. Саркисай түрүүшын эрилтээр эдэ хүсэнүүд Ливанһаа гаргагдаха юм. Ливандахи хэмороото бүхы талын хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөө эхилхэ галаар И. Саркис амжалта туйлаха гээд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлээ.

БЕЙРУТ

ЛИВАНАЙ ДАЙСАДАЙ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУД

ТАСС

Ливанда амгалан байдал һэргээгдэжэ байна. Бейрудтэхи һургуулинууд, олон кинотеатрнууд кафенүүд, магазинууд хүдэлжэ захалаа. Байгша оной июлиин 8-да хаагдаһан Бейрудэй уласхоорондын аэропортдо ноябриин 19-дэ граждан самолёдууд буухан байна гэжэ граждан авиациин управлени мэдээсээ. Ливанда амгалан байдал һэргээхэ Араб оронуудай хоорондын хүсэнүүд хотын түбтэ гурим сахина.

Бейрудта амгалан байдалай һэргээгдэхэдэ, Ливанай хүн зон ажаллажа эхилбэ.

Гэбэшье бэеэ дааһан, дуйдыдаңги бэшэ байдалтай Ливанай дайсад харата муухай ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр гэжэ Ливанай түрүү үзэлтэй хэблэл тэмдэглэнэ. Израилиин сэрэгүүдэй подразделенинүүд ноябриин 17-до Урда Ливанай Кфар-Кала тосхондо добтолһон байгаа. Тиихэдэнь национально-патриотическа хүсэнүүдэй Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй нэгэдэмэл отрядууд эзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгүүдтэ шанга харюу сохилто үгэбэ.

Палестиные сүлөөлхэ эмхиин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Арафадай хүтэлбэри доро ПДС-эй ударидагшадан зүблөөн эндэ болобо. Сиритэй харилсаагаа заһаруулан һайжаруулха тухай асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Я. Арафат САР-ай президент Х. Асадтай ноябриин 18-да Дамаскда уулзажа хөөрэлдэбэ.

ВАШИНГТОН

САГААН БАЙШАНГАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Хэрбээ энээнэй США-гай аша туһада харюусаха байгаа гээшэ һаань, Дж. Картерай захиргаанай эрхэ түлөөлэлгээ бэелүүлжэ эхилтэр стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай шэнэ хэлсээ Советскэ Союзтай баталхаар бэлэн байха һэм гэжэ президент Дж. Форд хэлээ гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй еһоор, иимэ хэлсээ баталха тухай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ «зарим асуудалнуудаар тодорхой амжалта туйлагдаһан байна.

ТОЛИ

ДУУН БА ДУУШАН

Түрүүшын уулзалгые тон элихэнээр hананаб. 1961 оной намар Свердловск хотодо Дугаржап Дашиевтай уулзаа hэм.

Буряад дуунуудые ирагуу hайханаар гүйсэдхэдэг хүбүүн бии юм гэжэ урда тээнь дуулаhан байгааб. Теэд тэрэниие танихагүй hэн тула дaа энэ уулзалгадаа ехэ баясаа бэлэйб.

Консерваториин хамтын байрада үдэшэндөө ехэл хүхюутэй, шог зугаатай, шуугаатайшье байха. Хүгжэм, дууншье ханхинан зэдэлхэ даа.

Буряад арадай дуун. Ямар ирагуу аялгатай, хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй утаhа дайраhан уянгатай, гүнзэгы удхатай дуунууд гээшэб! Эдэ дуунуудай ханхинаад эхилхэдэ, сэнхир хүхэ уняар манан соо хульбэрhэн уужам талын зэрэлгээн, хаанаhаашьеб ээрэмшээн ерэhэн hэбшээхэн hалхинда найгаhан гоё hайхан сэсэгүүд, үдэрэй аажамда таашаан бэлшэhэн мал, холын холые хэмжэн алхалhан зайн галай бахананууд, тунгалаг сэбэр уhаяа бурьялса урдахуулhан гол горход нюдэндэ харагдахадал гэдэг. Буряад хүнэй дэлгэр баян, уян зөөлэхэн сэдьхэл, юумэн бүхэниие ухамайлан сэгнэжэ, сэсэ мэргэнээр шэнжэлдэг бодол hанаан эдэ дуунууд соо үзэгдөөдхидэг.

Теэд эдэ дуунуудые гүйсэдхэжэ, хүн зоной зүрхэ сэдьхэлэй долгисотор дуулаха хүнүүд манда ехэл хэрэгтэй ха юм. Буряад дуунай нарин, хурса удхые, ирагуу аянгые, зөөлэхэн уянгые хүн зондо хүргэжэ шададаг дуушад манайда, сэхыень хэлэхэдэ, үс өнпэг байна. Хэнэйшье мэдэhээр, оперын зарим дуушад арадай эдэ дуунуудые гүйсэдхэхэдөө, тэдэнэй арадай маяг, нугалбари, удха шанарые, уянгата утаhыень гаргажа шададаггүй байна бшуу. Эндэ одоол уран ехэ бэлигтэй, гүйсэдхэлгын үндэр hайн техникэтэй дуушан хэрэгтэй ха юм.

Эгээл түрүүн Дугаржап Дашиевтай уулзажа, арадай дуунуудые тэрэнэй гүйсэдхөөд байхада, дээрэ дурдагдаhан бодолнууд минии толгойдо ороо hэн.

Дуун гээшэ тусхай жанр. Орёо хүшэр жанр энэ гэхэдэ, зааханшье алдуу гарахагүй ёhотой. Теэд зарим оперын дуушад нилээд hайн техникэтэйгээр, hайхан хоолойгоор дуунуудые гүйсэдхэдэг. Тиибэшье олонхи ушарга hанаhанда хүрэдэггүй.

Эндэ дуун зэмэтэй бэшэ, харин гүйсэдхэhэн хүнэйнь алдуу, дутуунууд эндэ элеэр гараад орхидог.

РСФСР-эй габьяата артист, оперо болон баледэй театрай солист Дугаржап Дашиев хадаа дуу гүйсэдхэхэ, арадай болон буряад композиторнуудай дуунуудые хүн зоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар онсо илгаран шалгарна.

Хаанашье ябахадаа, радио гү, али телевиденеэр тэрэнэй дуулахые, магнитофоной миндаhан, пластинка дээрэ бэшэгдэhэн дуунуудыень шагнахадаа, тэрэнэй онсо илгарhан, хонгёо аад, ирагуу hайхан хоолойн аялгые абаhаар лэ танихаш.

Албанай хэрэгээр хүдөө нютагуудаар ябагдаха ушар олон болодог. Ямаршье айлда гү, соёлой гуламтада ороод hуу — Дугаржап Дашиевай дуулажа эхилхые шагнаарайт, тэндэ байhан хүнүүдые хараарайт. Тэдэнэр омогорхолтойгоор нигэжэ хэлэхэ:

— Дугаржап Дашиев дуулана.

Тэрэнэй ирагуу hайхан дуунуудые ханхинаса татажа эхилхэдэнь, хүн зон ехэ багагүй тон анхаралтайгаар шагнадаг, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэн долгисуулжа, манай буряад тала дайдын ёhотойл дуушан гэжэ тон зүб нэрлэдэг байха юм.

«Хүн болохо багаhаа» гэhэн буряад арадай сэсэн мэргэн үгэ бии. Энэ үгэ хадаа Дугаржапта ехэл таарана.

Дугаржап хара багаhаа хойшо дуунда дуратай hэн.

Арюун тунгалаг долгиёо Сэлэнгэдээ түлхин түлхин эбхэрhэн Зэдэ мүрэниие уруудаhан hалхинай эшхэрхые, хабарай сэнхир тэнгэриндэ дэгдэн дэгдэн наадаhан жэргэмэлнүүдые, аажам hайхан зунай сагта баяалдан бахануудай эбтэй хоорые шагнажа, балшар бага ябахадаа, дуунда дурлажа эхилээ. Наhатай болоhон үбгэдэй хасагай дуунуудые татахада гү, али үдэшын дуулимда хүгшэдэй урданай дуунуудые уянгатуулхада, хүбүүн анхаралтайгаар шагнан hуудаг бэлэй. Дугаржап илангаяа буряад аман зохёолдо, шүлэгүүдтэ ехэл дуратай. Мүнөөшье буряад поэдүүдэй олон шүлэг сээжээр мэдэдэг, шэнэ зохёолнуудые ходо уншажа тэдэнээр hонирхожо байдаг юм.

Гоё hайханда, искусствада дуратайгаар хүмүүжэхэ гээшэ ехэ удха шанартай гээд мэдээжэ. Теэд өөрынгөө олоhон эрдэм мэргэжэл, мэдэсээ шадамараар хэрэглэдэг, юун тухай дуулажа байhанаа бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ гүнзэгыгөөр мэдэрдэг лэ дуушан ехэ амжалта туйладаг. Дугаржап Дашиев шэнэ дуу гүйсэдхэжэ эхилхынгээ урда тээ тэрэнэйнгээ үгын удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгожо абахые, аялгын уян утаhые, долгиие сэдьхэлдээ шэнгээн хадуухые оролдодог байна. Тэрэ хадаа дуунуудые миил юрэ сээжэлдэнэ бэшэ, харин досоохи бүхы бодол hанал, шуналаараа тэрээндэ абтадаг, мэдэрдэг байна бшуу.

Дугаржап Дашиев эрдэм мэдэсээ улам үргэдхэжэ, композиторнуудай, зохёолшодой, зураашадай шэнэ зохёолнуудаар ехээр hонирхоно. Харин дуушад — артистнуудай шадабари, уран мэргэжэл тухай бэшэгдэhэн статья, материалнуудаар, дуушадай дүй дүршэлөөр hонирходогынь, тэдэниие шудалдаг, шэнжэлдэг, халан абадаг байhаниинь, үгэ хүүргүйгөөр, мэдээжэ.

Манайда уянгатай, үндэр, нарин хоолойтой дуушад үсөөн гээшэ ааб даа. Дугаржап ирагуу hайхан хоолойтоной нэгэн болоно. Тэрэ оперодо дуулана гү, али үгышье hаа арадай дуу гүйсэдхэнэ гү — номер, ари бүхэндөө ханамжатайгаар хандажа, бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ рольдоо ородог байха юм.

Дугаржап Дашиев — баян дэлгэр сэдьхэлтэй дуушан. Тэрэ хадаа гүйсэдхэхэ дуунуудаа гүн гүнзэгыгөөр ойлгодог hэн хойноо ехэ амжалта туйлана. Зарим артистнууд дуунайнгаа үгэнүүдые «эдижэрхидэг» заншалтай. Юуншье гэжэ дуулаhыень ойлгохогүйш. Харин нүхэр Дашиев тиимэ бэшэ, дуунайнгаа үгэ бүхэниие яб байса, эли тодоор гаргадаг байна. Иимэ дуушад, сэхыень хэлэхэдэ, манайда үсөөн.

Дугаржап Дашиев Свердловск хотын консерваторидо hурахаяа ороо hэн. Энэ дээдэ hургуулияа амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Буряадай оперо болон баледэй театрта хүдэлхэеэ ороо бэлэй. Мүн хэдэн жэлэй урда тээ М. Глинкын нэрэмжэтэ дуушадай бүхэсоюзна конкурсдо хабаадалсажа, тэрэ hорилдооной лауреат болоо hэн. Дугаржап Дашиев оперо болон баледэй театрта найман жэлэй туршада оперын 20 гаран рольдо дуулаhан байна.

РСФСР-эй гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй арадай артист Бау Ямпилов Буряадай түрүүшын революционернүүдэй нэгэн болохо Цыремпил Ранжуров тухай оперо бэшээ hэн. Энэ оперодо Цыремпил Ранжуровай ролиие тенор хоолойтой артистда зорюулан бэшэжэ, тэрэ ролииень Дугаржап Дашиев гүйсэдхөө.

Буряад дуунай хүгжэлтэдэ Дугаржап Дашиевай оруулhан хубита ехэ. Илангаяа дуу гүйсэдхэгшын үүргэ тухай тэрэнэй ехээр hанаагаа зободог байhаниие эндэ хэлэнгүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, Дугаржап Дашиев буряад дуунай хүгжэлтын замдаа ямар байhанаа ямар болоhые эли тодоор мэдэнэ. Жэшээлхэдэ, тэрэ нигэжэ хэлэдэг: «Буряад дуунай хүгжэлтэ эли ааб даа. Зүгөөр граждан темэдэ зорюулагдаhан, философско гүн удхатай, залуушуулда зорюулагдаhан дуунууд мүнөө үедэ ехэ хэрэгтэй. Тиигээдшье инаг дуран тухай дуун хэзээдэшье дуулагдаха».

Зүб даа. hүүлэй үеын зарим буряад дуунуудай үгэнүүд муушаг, ойлгосогүй байдаг. Байгаали, орон нютагаа юрэл гоёшоон hайшааhан, олон табые дурдаhан дуунууд хүнэй сэдьхэлдэ үлэнэгүй, hэбшээ hалхиндал эшхэрээд үнгэрнэ. Энээн тухай Дугаржап Дашиев тон зүб ойлгоно.

Минии hанахада, манайда ёhотой буряад эстрада үгы. Тиигээд Дугаржап Дашиевай багшалжа, хүгжэмэй училищиин хүбүүд, басагадые дуушанай орёо, хүшэр хүндэ мэргэжэлдэ hургадаг, өөрынгөө баян дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэжэ байдаг hаань, ехэл hайн бэлэй.

Дугаржап Дашиевтай эгээл түрүүн уулзаhанhаамнай хойшо арбан табан жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаада ямар ехэ хубилалтанууд болооб! Энэ үедэ дуушанай мэргэжэл, уран шадабари айхабтар ехээр хүгжэн ургаа. Буряад ороной эрхим дуушадай нэгэниинь Дугаржап Дашиев боложо шадаа.

Бэлигтэй дуушан Дугаржап Дашиевта hаяхан РСФСР-эй габьяата артистын үндэр нэрэ зэргэ олгогдобо. Тэрэниие энэ баяраарнь хани халуунаар, үнэн зүрхэ сэдьхэлhээ амаршалаад, дуушанай хүшэр хүндэ ажалдань үшөө ехэ амжалта, илалтануудые хүсэе.

Ханхинаг лэ буряад дуун!

Базар ЦЫРЕНДАШИЕВ,
Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

Б. ЮНДУНОВ

ОДО МҮШЭДЭЙ ҮЕ...

Хаража ханашагүй харасануудhаа эхилээд,
hаргама hайхан басагадуудhаа захалаад,
Хүхюу дуушадай уянгата шүлэгүүдые
Харанхы тэнгэриин одо мүшэд
Хэды дахин пэмэглээ гээшэб,
Хэды дахин хэшэглээ гээшэб!

Одо мүшэдэй үндэр уерые нэрлэхэдээ,
Үгэ холбон энэ жэшэн хэлэхэдээ,
Хажууhааншье бэлээр таахын аргагүй,
Жэшэнэб даа
хүнэй hайхан
сэдь...

Хэмаагүй, үдэр хоноггүй
Харалган бороо адхараг лэ тогтонгүй:
Саhа мүндэршье холижо байгуужан.
Сором гэхэ сүлөөгүй айлгуужан...
Хэдышье теэд дошхороо hаа,
Хэзээтэшье пэгэтэ
Үдхэн хара үүлэн hандаран,
Урхэ дээрэ
Одо мүшэд сугларан,
Ирагуу гоё хатараа эхилхэ,
Энеэб энеэб эмнихэ!

ХЭЛЭГДЭЭГҮЙ ДУР...

Хэдыхэн алхасын газарташье hаа,
Холо гээшэшни, холо гээшэшни...
Хуби заяан жаргал юрөөгөөшье hаа.
Халанагүйл хэлэхээ —эшэмхэй эгэшэмни.

Хоёр нюдэнэй сүсэгы сэнгээхээ
hанаан бодолни дууhан дурсана...
Хэзээни хойно хэлэхэмнил гэхээ
hэрүүл найдални гансал арсана.

ОЮУНА

Оодохон платитай
Оюуна басаган
оройдоол дүрбэтэй.

Оройдоол дүрбэтэй.
Оюуна басаган
оюун сэдьхэлтэй.

Хонхохон сэсэгэй
хүхэхэн дэльбэ
хөөршөөн харанхай.

Хүхюухэн сэсэгэй
хажуудань ошон
hуужа хөөрэлдэнхэй.

Оодохон платитай
Оюуна басаган
оройдоол дүрбэтэй.

Энээхэн сэсэгээ
эльбэн байхадаа,
эгээл баяртай.

Үглөө бүхэндэ
эртэ бодоод
эрьежэ ерэнхэй.

Хүхюухэн сэсэгэй
хажуудань ошон
hуужа хөөрэлдэнхэй...

Нэгэтэ басаганай
эрьежэ ерэхэдэ,
сэсэгынь байбагүй.

хажуудань hууда...
хүхэхэн сэсэгынь
хаанаш харагда...

Хүхэхэн сэсэгыем
хэн таhалааб,
хэлыт гэбэл даа.

Харин хүнүүд
харюудань ехээр
энеэлдэбэл даа...

Оюуна басаганай
энээхэн асуудал...
бүү энеэлдыт даа...

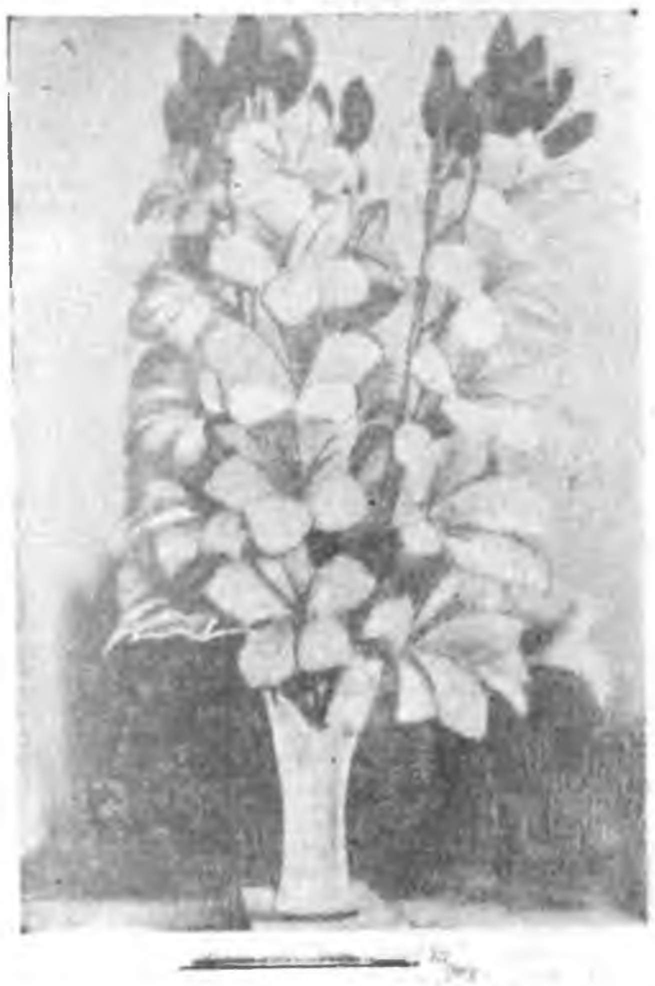
Оюуна басаганай
урдаhан нюдэн...
одоош унтыш...

Оодохон платит...
Оюуна басаган
оройдоол дүрбэт...

Оройдоол дүрбэт...
Оюуна басаган
оюун сэдьхэлтэ...

Хүхэхэн сэсэгэй
хани болохоб даа?

Хүхэхэн сэсэгэй
хани болохол
Хүн болохол даа!

ЭТЮД

БАГЛАА СЭСЭГ

Аглаг байгаалитай Агынгаа талада ургадаг адха дүүрэн баглаа hайхан сэсэгүүд... Энэ баглаа сэсэгүүдээ таhалгынгиа дундахи түхэреэн стол дээрэ шэлтэй уhан соо шиигэй амидарал залгуулан табибаб.

Энэ баглаа сэсэгүүд соом hолонгын долоон үнгын сэсэгүүд бии: хүдөө дайдын хүгжэмтэ абяа дуурян жэнгирхэдэжэ байдаг сэнхир хүхэхэнүүд хонхо сэсэг; үдэшэ үглөөнэй шааруулай шааяантай шаханалдажа hуудаг шарахан дэльбэтэй шаазгай сэсэг; hүниин галай улаан дүлэ бадаруулан илайржа байдаг өөхэн сагаан хибhэтэй илаалзай сэсэг; саhан сагаан дэльбээрээ сахилан байhан балжан гарма сэсэг; хүхэ алаг дэльбээрээ хүнэй дура татан байдаг алаг нюдэн сэсэг; хомхоол тоорсогоор дүүрэн ургаад, хашасалдин hалбардаг ягаан хүхэхэнүүд хонгор зула сэсэг; хүхэлтэ шэнгеэр хумиран ургадаг хүхэхэн будагтай пасхуу сэсэг; хаялгын ногоон соо шалгаран харагдадаг ягаан сэсэг; адаалхай набшаараа хадхан байдаг монсогор лама тархи сэсэг—элдэб үнгын эреэ маряан энэ нютагаймнай шэмэг сэсэгүүд лэ.

Таhалжа асарhан сэсэгүүдни хүдөө hайхан тала дайдымни хажуудам асараад байhан шэнги болоо hэн.

Б. НАМСАРАЙН.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРhЭЭ

Мухар-Шэбэрэй Хушуун-Үзүүрэй дунда hургуулида хүдэлмэрилдэг Жамьян Цыдыпович Ширипов эй зурагууд манай газетэдэ олон удаа барлагдаhан байха. Түрэл Буряад оронойнгоо баян байгаалиин гоё hайханиие үнгэ будагаар дамжуулан харуулха гэжэ тэрэ эрмэлзэдэг.

Залуу зураашын бүтээлнүүд соо моридой зурагууд горитой hуури эзэлдэг. Эртэ урда сагhаа хойшо морин эрдэни гэжэ нэрлэгдэhэн адуу тэрэ шадамар бэрхээр зураhан байдаг. Майла хадаар, сахилзата талаар адуун hүрэгөө бэлшээhэн адуушадта олон зурагынь зорюулагданхай.

Мүн зурааша, мэдээжэ зохёолшодой номуудай уянгаар зурагуудые бүтээдэг юм. Тиихэдээ зохёолой удхада зохидоор таарама, геройнуудай образ харуулhан зурагуудые зураха гэжэ оролдодог. Жэшээлхэдэ, мэдээжэ зохёолшо С. Цырендоржиевай «Шобоодой» гэhэн рассказай уянгаар hонирхолтой зураг зураа бэлэй. Тэрэ зурагынь манай газетэдэ хэблэгдэhэн юм.

Мүнөө залуу зураашын хоёр шэнэ бүтээл уншагшадайнгаа анхаралда табина бди.

ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

Эрдэм бэлиг хэшээлээр
олдодог,
Энхэ жаргал тэмсэлээр
олдодог.

Ажал хэжэ хүн болодог,
Арыс дабажа хүлэг
болодог.

Үүлэтэй нажар үбhэндэ
hайн,
Наратай үдэр намарта
hайн.

Наранай элшын хүсөөр
Набша сэсэг бадардаг.
Хамтын ажалай ашаар
Хамаг хэрэг бүтэдэг.

Үдэхээ болиhон мал
Хорёо соогоо мүргэлдэхэ,
Өөдэлхөө болиhон
айлайхн
Гэр соогоо хэрэлдэхэ.

Зөөлэн модо хорхой
хнмэлдэг,
Залхуу хүниие зоболон
дахадаг.

Хүлэг хурдаараа
илгардаг,
Хүн эрдэмээрээ
шалгардаг.

Хари газарай хабаршье
хара,
Өөрын газарай үбэлшье
ногоон.

Уран хүнэй хурган
хурдан,
Ухаатай хүнэй хэлэн
хурса.
Хэhэн хэрэгынь хаража,
Хэлэhэн үгэдэнь этигэ.

hайн нүхэр шулуун
хэрэмhээ бүхэ,
hайн морин харсага
шубуунhаа хурдан.

Улаан-Үдын 1-дэхи интернат-hургуулиин 9-дэхи классай hурагшадай суглуулбариhаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 9.20 — ЦТ-гэй ба ВР-эн ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 11.50 — «Ан амитадай аймаг». 12.50 — «Уран шүлэг». Е. Исаев 13.20 — «Харгы замда аюулгүйе сахиха». 13.50 — Забhарлалга. 14.00 — Шэнэ hонин. 14.10 — Онтохон. «Алтан түлхюур» — уран hайханай фильм. 15.30 — «Элүүр энхэ байлга». 16.00 — «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков уласхоорондын байдал тухай хөөрэхэ. 16.45 — «Театр. hургагшанар ба hурагшад». 17.50 — Баримтата фильм. 18.00 — «Время». 18.30 — Забhарлалга. 18.40 — Ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 21.00 — Шэнэ hонин. 21.15 — «Ан амитадай аймаг». 22.15 — «Шүлэгүүдэй дуратайхан лэ мүрнүүд...» — фильм-концерт. 22.50 — «Музейн ба выставкын залнуудаар» Залуу уран зураашадай бүхэсоюзна выставкэ. 23.20 — Забhарлалга. 23.30 — Гүрэнэй Омскын ород арадай хоорой концерт. 24.00 — «Время». 00.30 — Хоккей. «Динамо» (Ригэ) — ЦСКА. Забhарлалгын үедэ — «Спортлото» наадалга.

ШОГ

УРШАГТ... УУЛЗАЛ...

Бүхэли үдэртөө гүүргын үхэр намнажа эсэшэhэн хашан хараяа тэргэдэ оруулаад, хулhан бүреэтэй hур ташуур байнал гэжэ шабхадаhаар, hатюунай хамгын суглаанда яараба. Нэгэ галдюулhаар, хоёр гэшхүүлhээр сэлеэнээ дүтэлхэдэнь, талаая буруулжа, түмэр харгы хүндэлэн шлагбаумаар хаалгатай байба. «Урал» мотоцикл дээрэ лабхайжа hууhан нютаг соогоо сухалтай Шагдар гэжэ алдаргай хүдэр улаан хүнэй хойно морёо байлгаад, тамхи татажа hуутарнь, гэнтэ хашан харань Шагдарай дала мүр дээрэhээ үмхөөд, угзаржархиба. Сухалтай Шагдар мориной тархи шаагаад лэ абаба. Мориниинь далтираад гэдэргээ сухарихадаа, хойнонь зогсоhон Галданай шэнэхэн «Лада» машинын нюур талые хонхойсо мүргэжэрхибэ. Иимэ юумэнэй болоходо, Галданай досоонь бүрхэшэбэ.

— Юундэ машиныем эбдэбэт? Гарзыень өөрөө түлэхэ хүн гүш, али заhуулжа үгэхэ гүш?

— Өөрөө хаража байна ха юм ши. Нюуртаа уhэтэй мал гэнтэ байтар сохижорхиходонь, гэдэргээ сухаряа юм бэзэ. Би яахабиб? Нэхэхэ hаа. Шагдарhаа нэхыш.

— Шагдар, яаха хүмши?

— Яаха гэжэ юм? Би шинии машина сохёо, наншаа бэшэ, хүниие хазахадань, мори шаагаа hэм. Унаагаа барижа, хаража ябахагүй хадаа харюусаг лэ.

— Яагаа hүрхэй юумтабү нохойролдогты! Совхозой унаа сухалтай Шагдар хоёрой аашын түлөө би харюусахалтайб?! — гэхэ мэтэ хахир зэбүүн хэрүүлэй шангаа андалдаан таhархаяа болишобо. Галданай зөөриин харам хурисал, Шагдарай мэдээжэ уур сухал, hатюунайн сэдьхэлэй тэнсүүригүй байдал урда урдаhаа зурилдөөд. түрүүн хэни... нээ этэрhэн, энгэрд... гурбуулан зуурал... дошобод.

Сомон зүблэлэй ... сэлеэнээ болбосон ... болгохо гэжэ ню... гэр гэрэйнгээ урда ... модо тарижа ... Содбын hүндэнь ор... жээhэн ганса ям... зоргоороо хэhэхэ ... гагүй, бэлшээриди... шуулжа, аргамжуул... дэг болоhон юм. ... hээ ямаагаа асаржа ... Содбо hатюунай ... гөө хоёр хүндэ ... байхыень хараад, ... мэдэдэг ямаагаа ... рөө абаашажа шл... уяжархёод, тэдээн ... райшаба. Эдэ дүрб... рой тооhо худхажа, ... hа шадалаа туршал... хадань, поезднууд ... дэжэ үнгэрөөд, эл... hотой автомат-шла... гэгдэшэнхэй, хүү... ниинь үни хада үл... хэй hарайжа, маар... ба.

Уршагта ороhон ... хараад, дарья табин ... шэбэд. Содбонш... шэнээ хараад. ... энеэшэбэ. Бэе ... сажа, унажа, ... байжа үни удаан ... hэн. Нэгыень нүг... илгажа харахын ... хубсаhа хунараа т... жа, тооhо шоройдо... даhан, ажалша хү... бузарлама байдал... ноо, сухал урай ... hогтошоhон нюд... харин өөhэдынг... шүүмжэлхы нюдэ... ха юм. Тиигээд «х... хүлөө табижа» ... Содбо, бүлүү hах... роо сохюулhан ... мүрөө хазуулаад, ... шаhан Шагдар, ма... дүүлээд, наншалд... дан дүрбэн на... наадан болгожо, ... хэндээшье гомдол... абалигүй, эбтэй э... нүхэд боложо тар... Хожомын тэдэнэ... эрид үгэ хэлсэжэ, ... хаа таталсажа яба... бэшье, тэдэнэрэй ... бүхэндэ нюдэнүүдэ... шьеб удхатай ми... уршагта уулзал... лаашье hаань, hана... гон энээн тухай ... хэлсэдэггүй hэн.

Т. НИМ...

Редакторай ор...
П. Н. НИМ...

адрес, теле...
Индекс: 670000, ...
Удэ, ул. Ленина, ...
фоны: секретариат ...
приемная — 2-54...